

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πτυχιακή εργασία

ΤΙΤΛΟΣ

*“Η εικόνα του παιδιού μέσα από τη λογοτεχνία του 19ου και
20ου αιώνα”*

Επιβλέποντες καθηγητές: Ευγενία Σηφάκη

Μάγος Κώστας

Φοιτήτρια : Αργυρακούλη Όλγα

Εξάμηνο : 8ο

A.M 0213004

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο πρώτο

Εισαγωγή	3
Συνοπτική παρουσίαση τεσσάρων κειμένων	3

Κεφάλαιο δεύτερο

Η Αφηγηματολογία ως η θεωρητική προσέγγιση	10
2.1 Πλοκή	10
2.2 Ήρωες και πρόσωπα	12
2.3 Τεχνικές αφήγησης	12
2.4 Ύφος	13

Κεφάλαιο τρίτο

Οι κριτικές αναλύσεις των λογοτεχνικών κειμένων	14
---	----

Κεφάλαιο τέταρτο

Συμπεράσματα	52
Παράρτημα	56
Βιβλιογραφία	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί ανάλυση των λογοτεχνικών κειμένων «*Ολιβερ Τουίστ*» του Κάρολου Ντίκενς¹, «*Μικρός Πρίγκιπας*» του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ². «*Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων*» του Λούις Κάρολ³ και «*Τζέην Έυρ*» της Σάρλοτ Μπροντέ⁴. Βιβλία κλασσικά και πολυδιαβασμένα τα οποία εξακολουθούν να διαβάζονται και σήμερα, από άτομα όλων των ηλικιών. Έχουν μεταφραστεί σε αρκετές γλώσσες και συνέχισαν να κάνουν επιτυχία και ως κινηματογραφικές παραγωγές. Ο σκοπός του κειμένου είναι να δοθεί μια εικόνα για το παιδί του 19 αιώνα και κυρίως για τον τρόπο που παρουσιάζεται μέσα από τη λογοτεχνία η οποία πέραν του ότι συμβάλει στην ψυχαγωγία και στην πνευματική τους καλλιέργεια, στην ωρίμανση της προσωπικότητάς και στη διαμόρφωση ελεύθερης συνείδησης, ταυτόχρονα αποτελεί και μοναδική αξιόπιστη πηγή για να αντιληφθούμε τις συνθήκες διαβίωσης παιδιών του περασμένου αιώνα.

Συνοπτική παρουσίαση τεσσάρων κειμένων:

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Το *Ολιβερ Τουίστ* είναι το δεύτερο μυθιστόρημα που έγραψε ο Άγγλος μυθιστοριογράφος Κάρολος Ντίκενς. Το έργο εκδόθηκε το 1838 και είναι το πρώτο μυθιστόρημα που γράφτηκε στην αγγλική γλώσσα έχοντας ως πρωταγωνιστή ένα παιδί.. Η ελληνική

¹ Κάρολος Ντίκενς μυθιστοριογράφος (1812-1870), "Ολιβερ Τουίστ", "Η Αγγλία του Ντίκενς", Κλασσικά Εικονογραφημένα, Νο 1004, Εκδόσεις Ατλαντίς

² Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ, Γάλλος συγγραφέας (199-1944), «Μικρός Πρίγκιπας», μετάφραση σε 250 γλώσσες, πρώτη έκδοση Νέα Υόρκη το 1943.

³ Τσαρλς Λούιγουϊτζ Ντόττσον, γνωστός περισσότερο με το ψευδώνυμο Λιούις Κάρολ, ήταν Άγγλος συγγραφέας (1832-1898), «Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων»,

⁴ Σαρλότ Μπροντέ (1816- 1855) εκδίδει την **Τζέιν Έιρ** με το ψευδώνυμο Κάρελ Μπελ. εκδ. Κάκτος, 1991, μτφ. Πόλυ Μοσχοπούλου **Τζέιν Έυρ**. 1991.

μετάφραση του βιβλίου που χρησιμοποίησα έγινε από τον Νέστορα Χούνο και τις εκδόσεις Άγκυρα.

Συνοπτικά, η πλοκή του μυθιστορήματος αναφέρεται σε ένα παιδί τον Όλιβερ που γεννήθηκε σε ένα φτωχοκομείο της επαρχίας ενώ η μητέρα του πεθαίνει στη γέννα και κανένας άλλος δεν υπήρχε κοντά του. Έτσι, το παιδί καταλήγει σε ένα ορφανοτροφείο. Εκεί ο παιδονόμος αναλαμβάνει να του δώσει ένα όνομα. Έτσι ξεκίνησε η ζωή του μικρού. Μια δύσκολη ζωή γεμάτη στερήσεις και προβλήματα. Το περίεργο στο συγκεκριμένο ορφανοτροφείο δεν είναι το πως πέθαιναν τα παιδιά αλλά το πως μερικά κατάφερναν να επιβιώσουν με τα φαγητά που έτρωγαν και τα κουρέλια που φορούσαν για ρούχα. Ο Όλιβερ ήταν ένα παιδί χλωμό και αδύνατο, πάντα δειλό και τρομαγμένο. Μια μέρα διαπράττει το τρομερό αμάρτημα να ζητήσει λίγο παραπάνω φαγητό. Το αποτέλεσμα του αιτήματος του αρχικά ήταν να εξαγριώσει τον διευθυντή του ιδρύματος κ. Μπαμπλ, να τιμωρηθεί με απομόνωση και έπειτα με διωγμό. Ο Όλιβερ χωρίς πλέον στέγη και μόνος του θα αναγκαστεί να ψάξει για δουλειά προκειμένου να καλύψει τις βασικές του ανάγκες. Θα πιάσει δουλειά πλάι σε ένα νεκροθάφτη, όπου η αμοιβή του θα είναι ένα πολύ μικρό πιάτο φαγητό και ένας ύπνος σε μια γωνιά, στη βρώμικη σοφίτα του σπιτιού. Μην αντέχοντας άλλο να ζει κάτω από αυτές τις άθλιες συνθήκες, αποφασίζει να δραπετεύσει, περπατώντας μέχρι το Λονδίνο. Ύστερα από μέρες ταξίδι έφτασε στα προάστια του Λονδίνου. Η ευκαιρία για ένα νέο σπιτικό θα δοθεί στο μικρό Όλιβερ από μια συμμορία πορτοφολάδων που θα τον πλησιάσει και θα του ζητήσουν να τους ακολουθήσει και να μείνει μαζί τους. Εκεί θα γνωρίσει τον αρχηγό της συμμορίας (Φάγκιν), αλλά και τον κακοποιό Μπίλ Σάικς. Ο δρόμος που θα οδηγήσει το μικρό προς το έγκλημα και την καταστροφή ήταν πια ανοιχτός. Το αγόρι εκπαιδεύεται και γίνεται διαρρήκτης, συμμετέχοντας σε όλες τις ληστείες της συμμορίας. Χωρίς την κατάλληλη εμπειρία και το φόβο σε μια από αυτές, θα κάνει ένα λάθος, με αποτέλεσμα να τραυματιστεί σοβαρά. Ευτυχώς ένας καλοσυνάτος άνθρωπος θα βοηθήσει τον Όλιβερ αρχικά να αναρρώσει από τον τραυματισμό του αλλά και να ανακαλύψει την πραγματική του ταυτότητα ξαναβρίσκοντας έτσι την οικογένειά του, την αγάπη και τη φροντίδα που στερήθηκε. Ο καλοσυνάτος αυτός άνθρωπος είναι ο βιβλιοπώλης που ήταν παρών σε μια κλοπή που άδικα πήγαν να μπλέξουν και να κατηγορήσουν τον μικρό Όλιβερ ο οποίος στάθηκε αδύνατο να παρανομήσει. Ο εν λόγω κύριος Μπράουνλόντ αποσύρει τις

κατηγορίες και τον παίρνει υπό την προστασία του ανακαλύπτοντας παράλληλα την πραγματική ταυτότητα του Όλιβερ του οποίου πατέρας είναι ο Λόρδος Ρίφορντ και ετεροθαλής αδερφός του ο Μονκ που στην πραγματικότητα λέγεται Εδουάρδος Ρίφορντ. Στο κείμενο του Ντίκενς θίγονται οι άθλιες συνθήκες που επικρατούσαν το 19^ο αιώνα στην Αγγλία και κατακρίνεται η κοινωνία για τον τρόπο που αντιμετώπιζε τα παιδιά.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ

Ο Μικρός πρίγκιπας του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1943. Το βιβλίο που άντλησα πληροφορίες μεταφράστηκε από την Καρακώστα Μελίνα από τις εκδόσεις Πατάκης.

Η ιστορία του μικρού πρίγκιπα είναι ένα μαγικό και διαχρονικό παραμύθι γραμμένο για μικρούς αλλά και μεγάλους. Η ιστορία μιλά για ένα μοναχικό πιλότο . Σε μια από τις πτήσεις του το αεροπλάνο του παθαίνει βλάβη και αναγκάζεται να προσγειωθεί στην έρημο Σαχάρα. Βρίσκεται στη μέση του πουθενά όταν συναντάει το μικρό πρίγκιπα, ένα παιδί από άλλο πλανήτη που ταξιδεύει εδώ και ένα χρόνο και επισκέπτεται καινούργιους πλανήτες, γνωρίζοντας νέους κόσμους. Είναι ένα αγόρι χωρίς φόβους και φοβίες χωρίς άγχη και αγωνίες, περίεργος κι απρόβλεπτος όπως μονάχα τα παιδιά μπορούν να είναι. Ο πιλότος δεν θα μπορούσε παρά να είναι μια ευκαιρία για καινούργια γνωριμία-φιλία. Πλησιάζει λοιπόν τον πιλότο, την ώρα που αυτός αγωνίζεται να επισκευάσει το χαλασμένο αεροπλάνο του. Ο μικρός πρίγκιπας μιλώντας με τον πιλότο βρίσκει την ευκαιρία να αναπολήσει στιγμές του ταξιδιού του. Μιλά για επιπολαιότητα, υπεροψία, μιζέρια, μοναξιά, δίψα για εξουσία και λεφτά. Χαρακτηριστικά των ανθρώπων που είδε κατά τις περιπλανήσεις του. Με απλότητα περιγράφει κάθε συζήτηση που έκανε καθώς και τα μαθήματα που πήρε από κάθε πλάσμα που συνάντησε. Η συνάντηση του πιλότου και του παιδιού εξελίσσεται σε μια ιστορία αγάπης με κατάληξη τον αποχωρισμό.

Το τέλος της ιστορίας βρίσκει το μικρό πρίγκιπα να επιστρέφει στον πλανήτη του ανάλαφρα κι αθόρυβα όπως ήρθε, χαρίζοντας όμως ένα δώρο στο φίλο του. Του χαρίζει τη γνώση πως τα αστέρια , για αυτούς που ξέρουν να κοιτάζουν, είναι μηνύματα αγάπης αισιοδοξίας κι ομορφιάς. Ο πιλότος στενοχωριέται στην ιδέα ότι θα του λείψει ο μικρός

του φίλος, αλλά κανείς ποτέ δε θα μπορέσει να του στερήσει το γεγονός πως τον γνώρισε. Ένα βιβλίο με πολύ φαντασία και προβληματισμούς σχετικά με τον άνθρωπο, τις αξίες, τους στόχους και τα συναισθήματα του. Με πρωταγωνιστή ένα παιδί το βιβλίο αναλαμβάνει να δώσει ένα μήνυμα ανθρωπιάς στον αναγνώστη.

Η ΑΛΙΚΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Το ωραίο αυτό έργο του Άγγλου Λουΐς Κάρολ γράφτηκε με σκοπό να διασκεδάσει ένα μικρό κοριτσάκι, την Αλίκη. Η πρώτη έκδοση του βιβλίου έγινε το 1865 και το βιβλίο που διάβασα μεταφράστηκε από την Εύα Βαρδάκη Βασιλείου εκδόσεις Πατάκης.

Το φανταστικό στοιχείο επικρατεί με αποτέλεσμα να θεωρηθεί όνειρο ολόκληρη η ιστορία. Η περιπέτεια ξεκινά μια ζεστή καλοκαιρινή μέρα, στην όχθη ενός ποταμού, όπου ένα κοριτσάκι, η Αλίκη ήταν ξαπλωμένη, ενώ δίπλα της η μεγαλύτερη αδελφή της διάβαζε κάποιο βιβλίο. Σηκώθηκε να ξεμουδιάσει και να μαζέψει μαργαρίτες. Έκπληκτη βλέπει μπροστά της ένα κουνέλι, ντυμένο σαν αριστοκράτης κύριος, να περπατάει βιαστικά όρθιο, στα δυο πόδια. Η Αλίκη αποφάσισε να το παρακολουθήσει, ώσπου το είδε να χάνεται μέσα σε μια τρύπα. Κοντοστάθηκε για μερικά λεπτά σκεπτόμενη να τον ακολουθήσει ή όχι. Τελικά βούτηξε και αυτή στην τρύπα. Αισθάνθηκε να πέφτει στο κενό, ώσπου κάποια στιγμή προσγειώθηκε. Παρακολουθώντας πάντα το κουνέλι, το είδε να μπαίνει στο διάδρομο ενός σπιτιού. Το ακολουθεί πιστά. Ωστόσο όλες οι πόρτες που οδηγούσαν από το διάδρομο στα διάφορα δωμάτια, ήταν καλά κλειδωμένες. Λογικό ήταν η Αλίκη να αρχίσει να απελπίζεται μέχρι τη στιγμή που βλέπει πάνω σ' ένα τραπεζάκι ένα χρυσό κλειδί. Δοκίμασε μ' αυτό ν' ανοίξει, αλλά δεν ταίριαζε σε καμιά πόρτα, παρά μόνο σε μια πολύ μικρή που ήταν αδύνατο να χωρέσει. Ευχήθηκε να ήταν μικρούλα για να χωρέσει. Ως εκ θαύματος δίπλα της, ένα μπουκαλάκι, με την επιγραφή "ΠΙΕ ΜΕ" περιείχε κάποιο μαγικό ποτό. Όταν η Αλίκη δοκίμασε το ποτό, αισθάνθηκε τον εαυτό της να κλείνει σαν τηλεσκόπιο. Έγινε μικροσκοπική 25 πόντους και χώρεσε στην πορτούλα. Μαγικά ποτά και φαγητά αυξομειώναν το μέγεθός της. Οι περιπέτειες συνεχίζονται και η Αλίκη άλλοτε μικραίνει και άλλοτε μεγαλώνει. Έπειτα από μια σειρά εντυπωσιακών επεισοδίων που συμβαίνουν στην περίεργη αυτή χώρα, στη "Χώρα των Θαυμάτων", η

Αλίκη καταλήγει κατηγορούμενη μπροστά σε ένα δικαστήριο, με δικαστές και ενόρκους τραπουλόχαρτα. Σε μια στιγμή ακούει την απόφαση του δικαστηρίου! "Κόψτε της το κεφάλι!" . Αλλά η αδελφή της, που διάβαζε καθισμένη δίπλα της, όπως είπαμε, την ακούει να παραμιλάει από τον εφιάλτη και της φωνάζει να ξυπνήσει. Τελικά όλο αυτό το μαγευτικό και ασυνήθιστο ταξίδι δεν ήταν παρά ένα περίεργο όνειρο...

Στο κλασικό αυτό βιβλίο του 19^{ου}5 αιώνα, ο συγγραφέας μιλά για τον τρόπο ζωής της εποχής του. Η Αλίκη, αποτελεί θα μπορούσαμε να πούμε τον εκπρόσωπο της παιδικής αφέλειας και ανησυχίας των παιδιών για τον άγνωστο και μυστήριο κόσμο των ενηλίκων. Προβάλλει με ευφυή τρόπο όλα τα ερωτήματα, τις αγωνίες και τους προβληματισμούς της εποχής μέσα από ένα ταξίδι σε μια χώρα φαντασίας.

TZEHN EYP

Η Τζέην Έυρ της Σάρλοτ Μπροντέ αποτελεί την "αυτοβιογραφία" μιας ορφανής κοπέλας. Το βιβλίο ολοκληρώθηκε και κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1847. Το βιβλίο που διάβασα την μετάφραση έχει κάνει η Μαριλένα Αλεβίζου από τις εκδόσεις Πατάκης.

Η Τζέην είναι ένα ορφανό κορίτσι που την ανατροφή της πλέον έχει αναλάβει η θεία της. Η μικρή Τζέην αναγκάζεται να μετακομίσει μαζί της . Ο σύζυγός της, θείος του κοριτσιού, έχει ζητήσει από τη γυναίκα του πριν πεθάνει να το μεγαλώσει με τον καλύτερο τρόπο μαζί με τα δικά τους παιδιά. Οι υποσχέσεις όμως δύσκολα τηρούνται και η θεία του κοριτσιού όχι μόνο δεν θέλησε να του παρέχει την αγάπη και τη στοργή που της έλειπε αλλά της στέρησε και τα απαραίτητα. Μεταχειρίζεται τη μικρή με αδιαφορία και σκληρότητα. Απαγορεύει στα παιδιά της να έχουν επαφές μαζί της, ενώ ο γιος της την κακομεταχειρίζεται με τον χειρότερο τρόπο.

Εξαιτίας του ξαδέρφου της, την τιμωρούν απομονώνοντας την σε ένα τρομακτικό δωμάτιο χωρίς φως. Η θεία της μάλιστα φροντίζει η μικρή να μάθει τη φρικτή ιστορία

⁵19ος αιώνας αντιθέσεων. Για περισσότερες πληροφορίες «Το παιδί στην νεοελληνική τέχνη 19^{ος} -20^{ος} αιώνας, Επιμέλεια έκθεσης : Δρ. Αφροδίτη Κουριά, Ειρήνη Οράτη, Επιμελήτρια της ΕΠΜΑΣ

του δωματίου προκαλώντας έτσι τον πανικό στη Τζέην για το τι πρόκειται να της συμβεί. Ο ισχυρός νευρικός κλονισμός που θα υποστεί το παιδί, το αίσθημα της αδικίας που βιώνει σε καθημερινή βάση και νιώθει να το πνίγει, θα το μετατρέψουν από ένα φοβισμένο πλάσμα σε επιθετικό και ατρόμητο.

Πολύ σύντομα ωστόσο θα βρεθεί εσώκλειστη σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, απ' όπου δεν λείπουν στοιχεία όπως η κακομεταχείριση, η αδικία, η ανισότητα, οι αναποδιές και οι κακές στιγμές. Παρόλα αυτά, ένα παιδί πάντα ανάμεσα στο πλήθος θα ξεχωρίσει ανθρώπου καλούς και θα προσπαθήσει να δεθεί μαζί τους. Έτσι και η μικρή θα γνωρίσει ανθρώπους με τους οποίους θα αγαπήσει και θα νιώσει για πρώτη φορά το αίσθημα της φροντίδας και της θαλπωρής. Θα γνωρίσει πρόσωπα που θα αποτελέσουν πρότυπα για αυτής και θα ακούσει συμβουλές που θα φυλάξει για όλη της τη ζωή. Από τα δέκα ως τα δεκαοχτώ της θα ζήσει σε αυτό το ίδρυμα. Έπειτα θα ακολουθήσει η μεγάλη αλλαγή όπου η ηρωίδα καλείται να επιβιώσει στηριζόμενη στις δικές της δυνάμεις και να ξεκινήσει μια προσπάθεια για ένα καλύτερο μέλλον. Στα δεκαοχτώ της, λοιπόν, θα βρεθεί για πρώτη φορά σε μία άλλη περιοχή σε άλλη πόλη μακριά από οποιονδήποτε οικείο της. Μία κοπέλα όχι και τόσο όμορφη, όπως η ίδια περιγράφει αλλά ευγενική και καλλιεργημένη, με πειθαρχία και σοβαρότητα. Θα γίνει η παιδαγωγός ενός οχτάχρονου κοριτσιού από τη Γαλλία, της Αντέλ.

Η γνωριμία με τον κυκλοθυμικό και ιδιόρρυθμο πατέρα της μικρής θα κάνει την Τζέην να νιώσει για πρώτη φορά το αίσθημα του έρωτα. Πρωτόγνωρα συναισθήματα θα αρχίσουν να καταλαμβάνουν την καρδιά της. Κανείς δεν της έχει μιλήσει για αυτό. Μόνη της καλείται να αντιμετωπίσει τα συναισθήματά της. Το ίδιο και εκείνος, παρά τις προσπάθειές του να την αποπροσανατολίσει σκέφτεται με ευγενικό και ρομαντικό τρόπο την παρουσία της στο σπίτι του. Ακολουθεί μια πρόταση γάμου, η αποκάλυψη ενός καλά κρυμμένου μυστικού και η φυγή της Τζέην για το άγνωστο για ακόμη μια φορά. Καλοί άνθρωποι, προσπάθειες για σωστή μεταχείριση και μια αναπάντεχη κληρονομιά θα αναστατώσουν τη ζωή της κοπέλας. Για πρώτη φορά όλα πάνε προς το καλύτερο αλλά τα βιώματα και ο τρόπος που μεγάλωσε δεν της επέτρεψαν ποτέ να ξεχάσει ανθρώπους που αγάπησε. Η καρδιά της θα την οδηγήσει και πάλι πίσω στο ΘόρνβηλντΧωλ. Εκεί θα μάθει πως το σπίτι είχε δεχτεί εμπρηστική επίθεση και ο ιδιοκτήτης του σπιτιού, αυτός

που τελικά κατέκτησε την καρδιά της παρά τις προσπάθειές της να απομακρυνθεί, έμεινε τυφλός και με το ένα χέρι ακρωτηριασμένο.

Η ώρα για το πολυπόθητο λυτρωτικό τέλος πλησιάζει , με την Τζέην να βρίσκει τον παλιό της εργοδότη και αγαπημένο και να ενώνονται με τα δεσμά του γάμου. Ένα πυκνογραμμένο, αλλά παράλληλα εξαιρετικά καλογραμμένο βιβλίο, που, πολλές φορές φτάνει στα όρια της υπερβολής, όμως έχει τόσο βαθύ νόημα που δεν μπορεί παρά να αγαπηθεί από το αναγνωστικό κοινό. Οι πάσης φύσεως δυσκολίες και αντιξοότητες, ένα τραγικό μέγαλωμα χωρίς αγάπη και στοργή δεν εμπόδισαν τη Τζέην να ζήσει και να προσπαθήσει για ένα καλύτερο αύριο.

Το κείμενο που ακολουθεί φιλοδοξεί περισσότερο όχι να θέσει προβληματισμούς ή ερωτήματα αλλά να μας φανερώσει την εικόνα ενός παιδιού μιας άλλης εποχής. Μιας εποχής όπου έννοιες όπως παιδικότητα και παιδική ηλικία μοιάζουν μακρινές . Το παιδί σα μικρογραφία ενηλίκου ζει μια δύσκολη ζωή και χωρίς το ελαφρυντικό της ηλικίας του ψάχνει τρόπους να επιβιώσει.. Δεν χρήζει ευνοϊκής μεταχείρισης, εργάζεται, θυμώνει, πέφτει θύμα εκμετάλλευσης, ορθώνει ανάστημα και προχωρά. Αυτή την εικόνα μιας όχι και τόσο θα λέγαμε μακρινής εποχής θα προσπαθήσουμε να μάθουμε μέσα από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΩΣ Η ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Βασικό εργαλείο της ανάγνωσης και ανάλυσης των κειμένων που μελετήθηκαν στάθηκε η ανάλυση γραμματολογίας⁶ και ποιο συγκεκριμένα τα στοιχεία που απαρτίζουν τη δομή και τη οργάνωση ενός λογοτεχνικού βιβλίου όπως και την και την επίδραση του στην κοινωνία. Αυτός ο τρόπος προσέγγισης, δοκιμάστηκε τόσο σε λογοτεχνία για ενήλικες, άρα μπορεί να εφαρμοστεί εξίσου αποδοτικά και στην παιδική λογοτεχνία, αποκαλύπτοντας τους κώδικες ανάγνωσης και τα αξιακά συστήματα σε κείμενα μικροαφήγησης με διαφορετική θεματολογία (ιστορικού - κοινωνικού περιεχομένου, επιστημονικής φαντασίας κτλ).

Ακολουθεί ανάλυση ορισμένων όρων όπως πλοκή, αφήγηση, αφηγηματικές τεχνικές που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε και να καταλάβουμε καλύτερα το γενικότερο πλαίσιο ανάλυσης του βιβλίου όπως και το στόχο συγγραφής του δηλαδή το μήνυμα που επιθυμεί να περάσει δείχνοντάς μας τα υπέρ και τα κατά μιας άλλης εποχής όπου παιδιά και ενήλικες δεν είχαν τόσες διαφορές όσο ομοιότητες.

Πλοκή είναι η σειρά που είναι τοποθετημένα τα γεγονότα, ο τρόπος με τον οποίο οργανώνονται και αποδίδονται τα γεγονότα και η δράση στα δραματικά ή αφηγηματικά έργα με στόχο να επιτευχθεί ένα συγκεκριμένο καλλιτεχνικό και συγκινησιακό αποτέλεσμα.. Υπάρχουν πολλά είδη πλοκής. Ορισμένες πληροφορίες έχουν ως στόχο ένα τραγικό αποτέλεσμα, άλλες αποσκοπούν στην κωμωδία, στη μυθιστορία, στη σάτιρα ή σε κάποιο άλλο λογοτεχνικό γένος. Καθένας από τους τύπους με τη σειρά του παρουσιάζει διάφορα σχήματα πλοκής, που μπορεί να έχουν είτε τη μορφή δράματος, είτε τη μορφή

⁶Γραμματολογία είναι η επιστήμη που εξετάζει γενικότερα τα γραπτά μνημεία. Για περισσότερες πληροφορίες κείμενο «Γραμματολογία Θεωρία Λογοτεχνίας» του Γιώργου Βελούδη(1994). Αθήνα: Δωδώνη. εκδόσεις Πατάκη. Και Κατωμένος, Γ. Ερ. (2003). Αφηγηματολογία. Αθήνα: Πατάκης

αφήγησης.

Επίσης σημαντικό κομμάτι ενός κειμένου αποτελεί η *αφήγηση*⁷ η οποία αποτελεί μία πράξη επικοινωνίας με την οποία παρουσιάζεται, προφορικά ή γραπτά, μια σειρά πραγματικών ή πλασματικών γεγονότων. Η αφήγηση συμπεριλαμβάνει τον πομπό (δηλαδή τον αφηγητή), μήνυμα (αφηγηματικό περιεχόμενο) και το δέκτη (δηλαδή τον αποδέκτης αφήγησης). Ωστόσο η αφήγηση δεν είναι μια απόλυτα καθορισμένη έννοια και έχουμε τη δυνατότητα να τη κατατάσσουμε σε είδη έχοντας από τη μια μεριά τα κυρίως πεζά κείμενα, όχι μόνο λογοτεχνικά αλλά και χρηστικά, όπως είναι το ρεπορτάζ, η υπηρεσιακή αναφορά κτλ. [Ιστοριογραφία, χρονογράφημα, ημερολόγιο, απομνημονεύματα, (αυτο)βιογραφία, επιστολή, χρονογράφημα, μυθιστόρημα, διήγημα, παραμύθι κ.ά.] Και από την άλλη μεριά, εκτός από τα πεζά αφηγηματικά κείμενα θεωρούνται επίσης , και το έμμετρο αρχαίο και νεότερο έπος, οι μπαλάντες κ.ά. Οι διακρίσεις στην αφήγηση δεν σταματούν εδώ καθώς στα κείμενα μας μπορούμε να παρατηρήσουμε αφήγηση σε *πρώτο πρόσωπο* το οποίο έχει τη δύναμη της προσωπικής μαρτυρίας, εξασφαλίζει αμεσότητα, πειστικότητα και αληθοφάνεια στην αφήγηση, της προσδίδει εμπιστευτικό, εξομολογητικό χαρακτήρα. Επίσης η αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο ή η ταυτότητα αφηγητή και ήρωα δεν σημαίνει απαραίτητως ότι η αφήγηση είναι εστιασμένη στον ήρωα. Στη συνέχεια μπορούμε να παρατηρήσουμε αφήγηση σε *δεύτερο πρόσωπο* η οποία αποτελεί αποστροφή εις εαυτόν και ίσως θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί ένα είδος μονόλογο. Το δεύτερο πρόσωπο ουσιαστικά υποκρύπτει ένα «εγώ». Είναι πιθανόν να αποτελεί αποστροφή και προς τον αναγνώστη και καταφέρνει να προσδώσει μια δραματικότητα στην αφήγηση. Τέλος παρατηρούμε και έναν τρίτο τύπο αφήγησης, αυτή σε *τρίτο πρόσωπο* που αποδίδεται συνήθως με αυτήν η απόλυτη παντογνωσία ή η σχετική γνώση του αφηγητή δημιουργεί μια αίσθηση αντικειμενικότητας και αποστασιοποίησης από τα δρώμενα.

⁷Επιμέλεια σημειώσεων: Μαρία Παπαλεοντίου Φιλολόγος - Λειτουργός Π.Ι.Κ «Ο λογοτεχνικός γραμματισμός στην πεζογραφία», στοιχεία θεωρία της αφήγησης.

Ήρωες και πρόσωπα

Τα πρόσωπα δηλαδή οι ήρωες⁸ μιας αφήγησης ηθογραφούνται – ψυχογραφούνται μέσω κάποιες συγκεκριμένες τεχνικές όπως μέσα από την περιγραφή και τα σχόλια που κάνει γι' αυτά ο αφηγητής, ή μέσα από τη διήγηση των πράξεών τους. Ή ακόμα και μέσα από τον μονόλογο (ή τον εσωτερικό μονόλογο – ενδοσκόπηση), τον διάλογο και τη σχέση τους με τα άλλα πρόσωπα της αφήγησης. Επίσης στις τεχνικές συγκαταλέγεται η καταγραφή κρίσεων ή του λόγου άλλων προσώπων της αφήγησης, επίσης ιδιαίτερο τόνο και βαρύτητα αποδίδεται όταν καταγράφεται διάλογος ή μονόλογος σε ευθύ λόγο, και άλλα χαρακτηριστικά αποδίδονται όταν καταγράφονται σκηνές σε πλάγιο λόγο, εξαρτημένο ή ανεξάρτητο.

Τεχνικές αφήγησης

Η αφήγηση πραγματοποιείται μέσω διάφορων τεχνικών όπως είναι η **διήγηση** δηλαδή η εξιστόρηση γεγονότων, όπου ο αφηγητής περιγράφει τι συνέβη με δικά του λόγια ή εκθέτει σκέψεις και συναισθήματα των προσώπων, χωρίς άμεση παράθεση των λόγων τους έχοντας μια εικόνα των προσώπων μέσα από τα λόγια του αφηγητή. Επίσης σημαντικό ρόλο έχει η **περιγραφή** δηλαδή η λεπτομερής απόδοση, αναπαράσταση τόπων, καταστάσεων και χαρακτήρων. Ξεκινάει από μια ιδιαίτερη ανάγκη του συγγραφέα για έκφραση και επικοινωνία, και βοηθάει και στη διατύπωση απόψεων. Έπειτα έχουμε και το **διάλογο** ο οποίος αποτελεί κι αυτός τεχνική αφήγησης. Ποιο συγκεκριμένα έχουμε τον διάλογο σε αφηγηματικό κείμενο, όπου αποδίδεται πιστά ο λόγος των προσώπων (ύφος, ιδίωμα, λεξιλόγιο κτλ.) με τη χρήση παύλας /εισαγωγικών. Και ως μια δεύτερη κατηγορία στην τεχνική του διαλόγου έχουμε τον θεατρικό διάλογο, όπου απουσιάζει εντελώς ο αφηγητής και η υπόθεση εξελίσσεται με διαλογικό τρόπο - θεατρική τεχνική.

Έπειτα έχουμε τον **μονόλογο** ή αλλιώς **εσωτερικός μονόλογος** όπου έχουμε το λόγο

⁸Επιμέλεια σημειώσεων: Μαρία Παπαλεοντίου Φιλολόγος - Λειτουργός Π.Ι.Κ «Ο λογοτεχνικός γραμματισμός στην πεζογραφία», στοιχεία θεωρία της αφήγησης

χωρίς ακροατή, «ροή της συνείδησης» ,που αποτελεί μια ακραία περίπτωση απόσυρσης του αφηγητή. Φυσικά εκτός από τον μονόλογο έχουμε και τον *ελεύθερο πλάγιο λόγο* μία τεχνική με την οποία ο αφηγητής αποδίδει τα λόγια, τις σκέψεις, τις διαθέσεις, τα συναισθήματα κάποιου ήρωά του. Ο ελεύθερος πλάγιος λόγος συνδυάζει δύο φωνές. Τη φωνή του αφηγητή και του συγκεκριμένου προσώπου του οποίου τα λόγια ή τις σκέψεις μεταφέρει ο αφηγητής. Ο αφηγητής εξαφανίζεται πίσω από τον χαρακτήρα και μεταφέρει τις λέξεις ή τις φράσεις του προσώπου. Μέσω αυτής της τεχνικής είναι απόλυτα φυσιολογικό ο αποδέκτης της αφήγησης να μην είναι ποτέ σίγουρος αν οι σκέψεις ή τα λόγια του ήρωα αποτελούν πραγματικές σκέψεις του ή αρθρωμένο λόγο. Μία ακόμα τεχνική αφήγησης αποτελούν τα *σχόλια* δηλαδή οι γνώμες, κρίσεις, σχόλια του αφηγητή που οδηγούν σε γενικεύσεις. Τα σχόλια αποτελούν μία παρεμβολή , έξω από τη ροή της αφήγησης, που στοιχειοθετεί, όπως και η περιγραφή, στην επιβράδυνσή της. Και τέλος έχουμε τον *εγκιβωτισμό*⁹ ο οποίος αποτελεί μία ένθετη αφήγηση, ενσωματωμένη σε εκτενέστερη αφήγηση. Μ' άλλα λόγια, πολύ συχνά σε ένα αφηγηματικό λογοτεχνικό κείμενο, η ιστορία που έχουμε ξεκινήσει να διαβάζουμε διακόπτεται, για να αρχίσει η αφήγηση μιας άλλης ιστορίας, μικρότερης σε έκταση από την αρχική· μόλις αυτή ολοκληρωθεί, επανερχόμαστε στην αφήγηση της αρχικής ιστορίας. Οι δύο αυτές αφηγήσεις-ιστορίες συνδέονται φυσικά μεταξύ τους με κάποιο τρόπο: για παράδειγμα, ενδέχεται να έχουν το ίδιο θέμα, τους ίδιους ήρωες κτλ.

Ύφος ονομάζεται ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας τις εκφράζει σκέψεις και τα συναισθήματά του μέσα στο έργο του. Το ύφος αφορά τόσο την γλωσσική επιλογή του συγγραφέα όσο και την αισθητική που επιλέγει να έχει το κείμενό του. Ο τρόπος που επιλέγει να περιγράψει τα γεγονότα βασίζεται στην επιλογή του ύφους που έκανε από την αρχή.(π.χ. ύφος απλό, λιτό, ζωντανό, παραστατικό, εξομολογητικό,, επίσημο, τυπικό, ειρωνικό κ.λπ.)

⁹ Η ένταξη μιας νέας αφηγηματικής ακολουθίας μέσα στη βασική αφήγηση. Μικρό φιλολογικό ινστιτούτο «Βασικοί όροι αφηγηματολογίας απαραίτητοι σε μια λογοτεχνική ανάλυση» Πέτρος Μυλωνάς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Αναλύσεις των τεσσάρων κειμένων

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Στο βιβλίο του Κάρολου Ντίκενς «Όλιβερ Τουίστ» παρουσιάζεται ένα παιδί χωρίς οικογένεια, συγγενείς και φίλους να προσπαθεί να επιβιώσει. Δραματικά γεγονότα διαδέχονται το ένα μετά το άλλο . Χωρίς τα «πλεονεκτήματα» του να είσαι παιδί, χωρίς να χαρεί ουσιαστικά την παιδική του ηλικία, να νιώσει ζεστασιά, αγάπη και φροντίδα, μάχεται για τα αυτονόητα και τιμωρείται ακόμα και για λογικές απαιτήσεις όπως λίγο παραπάνω φαγητό. Οι σκηνές είναι σκληρές από την αρχή ωστόσο σταδιακά γίνονται σκληρότερες. Η πλοκή ακολουθεί σταθερά βήματα. Εικόνα μητέρας που πεθαίνει στη γέννα, η κατάληξη ενός παιδιού σε ορφανοτροφείο και η σκληρή αντιμετώπιση από τους εκεί ανθρώπους. Η εκμετάλλευση και οι κακουχίες κυρίαρχα στοιχεία. Ήρωες σκληροί και άδικοι. Αδυναμία να καταλάβουν την έννοια παιδί. Αδυναμία να νιώσουν στοργή και να προσφέρουν χωρίς ανταλλάγματα. Και μέσα σε όλους αυτούς ο Όλιβερ μάχεται να μεγαλώσει. Συναισθήματα αγανάκτησης και συγκίνησης κατακλύζουν τους αναγνώστες. Η δράση μέσα από διαδοχικές σκηνές σκληρότητας , δίνει στην πλοκή το αναμενόμενο συγκινησιακό αποτέλεσμα. Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης ένα συνεχές ερώτημα βασανίζει το μυαλό. Τι θα επικρατήσει στο τέλος, το καλό ή το κακό;

Η εξέλιξη της πλοκής ωστόσο δημιουργεί ορισμένες προσδοκίες στον αναγνώστη για την πορεία και την εξέλιξη των χαρακτήρων, κυρίως του πρωταγωνιστή και στη συγκεκριμένη περίπτωση του Όλιβερ. Τα περιστατικά δράσης και η αγωνία κορυφώνουν την πλοκή. Ο διωγμός του από το ορφανοτροφείο, το ταξίδι του ολομόναχος για το Λονδίνο, η εμπλοκή σε συμμορία, η συμμετοχή του σε ληστείες , ο τραυματισμός του. Η αβεβαιότητα για το τι πρόκειται να συμβεί, η δημιουργία σασπένς είναι επίσης ένα από

τα χαρακτηριστικά της πλοκής όπως και η έκπληξη για τις εξελίξεις που ακολουθούν και ούτε που σκεφτήκαμε όπως συνέβη με τον τραυματισμό του μικρού κατά τη διάρκεια της ληστείας που στάθηκε αφορμή για να ξαναβρεί τη χαμένη του οικογένεια, τις ρίζες του.

Όπως σε κάθε βιβλίο έτσι κι εδώ έχουμε τον αφηγητή που μιλά για την ιστορία και τις περιπέτειες του μικρού Όλιβερ. Το κείμενο αποτελεί μυθιστόρημα καθώς περιέχει πλασματικά γεγονότα και αποβλέπει στο να ενημερώσει για την υπάρχουσα κατάσταση του 19^{ου} αιώνα και τον τρόπο που οι ενήλικες έβλεπαν τα παιδιά. Τα γεγονότα μας τα αφηγείται ο Ντίκενς ο οποίος αποτελεί έναν από τους ενήλικες του 19^{ου} αιώνα και τα βλέπουμε μέσα από τη δική του οπτική. Τα γεγονότα είναι από τη δική του πλευρά είναι η δική του άποψη για το παιδί της εποχής του.

Μας μιλά ο ίδιος ο Ντίκενς και μας περιγράφει ή καλύτερα θα μπορούσαμε να πούμε ότι καταγγέλλει τις άθλιες συνθήκες στις οποίες ζούσαν τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα, το 19ο αιώνα, στη Βικτοριανή Αγγλία. Ο Όλιβερ δεν είναι απλά ένα παιδί της εποχής αλλά αποτέλεσε το εργαλείο του Ντίκενς για να μας δώσει την ζωντανή πραγματικότητα της εποχής. Ήταν ο καθρέφτης της Βρετανικής κοινωνίας εκείνης της εποχής που έδειχνε την οικονομική ανισότητα, τη φτώχεια, τη πείνα, τη νεανική εγκληματικότητα, όπως επίσης και την κακομεταχείριση ορφανών στα άσυλα.

Τύλιζε τον Όλιβερ σε μια κουβέρτα. Αν τον κοίταζε κανείς τούτη τη στιγμή δεν θα

μπορούσε να ξεχωρίσει αν ήταν γιος κάποιου αριστοκράτη ή ενός ζητιάνου, αλλά

αυτό δεν είχε ποια

καμία σημασία. Τώρα ήταν ένα παιδί του πτωχοκομείου καταδικασμένο σε μια

ζωή πείνας και εξαθλίωσης.(σελ. 9)

Η φωνή του συγγραφέα και διατρέχει όλο το κείμενο. Από τη δικιά του οπτική γωνία παρουσιάζονται όλα τα γεγονότα.

*....ο μάγειρας σέρβιρε με την κουτάλα τον χυλό στα ορφανά. Τα πιάτα τους δεν
χρειάζονταν ποτέ πλύσιμο. Τα αγόρια «έγδερναν» τα πιάτα με τα κουτάλια και ύστερα
έγλειφαν τα δάχτυλά τους και κοίταγαν λαίμαργα το τσουκάλι » (σελ .9)*

Η φτώχεια και η πείνα φαίνονται ξεκάθαρα στα λόγια του Ντίκεν. Η προσεκτική επιλογή των λέξεων δίνει ξεκάθαρα την εικόνα την εποχής.

....Τι είπες! Έκανε μην μπορώντας να πιστέψει στα αυτιά του.

Σας παρακαλώ κύριε, επανέλαβε ο Όλιβερ, θέλω λίγο ακόμα

Ο μάγειρας κοπάνησε κατακέφαλα τον Όλιβερ με την κουτάλα.... (σελ10)

Η έκκληση για λίγο φαγητό ήταν αρκετή για να τιμωρήσουν και να διώξουν το μικρό. Ο Ντίκενς δείχνει την σκληρότητα της εποχής. Οι κακουχίες που ένα ανήλικο υφίσταται από ενήλικους δείχνει τον τρόπο που οι άνθρωποι αντιμετώπιζαν παιδιά και κατώτερους τους. Ο σεβασμός και η ευαισθησία απέναντι στον αδύναμο δεν νοούνται σαν έννοιες. Άνθρωποι άσπλαχνοι και αδιάφοροι που επιδιώκουν τη δικιά τους ευημερία αποτελούν τον τότε κόσμο του Ντίκενς. Προσπαθεί να μας μεταφέρει καταστάσεις που πραγματικά συμβαίνουν γύρω του. Ο αφηγητής γνωρίζει τι συμβαίνει στην καρδιά και την ψυχή των ηρώων ακόμα και τις σκέψεις τους.

....«Λονδίνο» σκέφτηκε. «Αν καταφέρω να φτάσω εκεί, ακόμη και ο κύριος

Μπάμπλ δεν θα μπορέσει να με ανακαλύψει».... (σελ 14)

Βλέπουμε ένα παντογνώστη αφηγητή που εκφράζει ωστόσο τα πιστεύω και τις αντιλήψεις του συγγραφέα δίνοντας την εικόνα της εποχής που εκείνος βλέπει.

Ο Ντίκενς δεν απευθύνθηκε στα παιδιά. Έγραψε όμως για αυτά¹⁰. Το ιδεολογικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής του όπως έχουμε καταλάβει ήταν αυτό που τον ενθάρρυνε να επικεντρώσει το ενδιαφέρον του στο παιδί . Οι αντιλήψεις και οι νοοτροπίες γύρω από την παιδική ηλικία και την παιδικότητα, ο αυταρχισμός και η απόλυτη πειθαρχία στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τον έκαναν να ασχοληθεί με τα παιδιά και να επεκτείνει τις σκέψεις του και στο καθεστώς που επικρατούσε σε ολόκληρη την κοινωνία γύρω του. Ο Ντίκενς δέσμιος των ιδεολογικών συγκρούσεων της εποχής του (ρομαντισμός vs πουριτανισμός όπου ο ρομαντισμός είναι ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά και καλλιτεχνικά κινήματα όλων των εποχών. Εκδηλώθηκε και κυριάρχησε στην Ευρωπαϊκή λογοτεχνία από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα έως τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Ο ρομαντισμός εμφανίζεται και αναπτύσσεται σαν αντίδραση, σαν μια νέα αντίληψη για τη ζωή και την τέχνη. Η νέα αντίληψη κυριαρχείται από φαντασία και συναίσθημα. Προβάλλεται η ελευθερία, ο ενθουσιασμός και το πάθος του υποκειμένου. Ο ρομαντισμός δείχνει ιδιαίτερη προτίμηση σε θέματα όπως η περιπέτεια. Έτσι και ο Ντίκενς θέλοντας να δείξει την εικόνα του παιδιού μέσα από τα δικά του μάτια κάνει χρήση του ρομαντισμού εκφράζοντας μια μελαγχολία και παρουσιάζοντας τα γεγονότα όπως αυτός τα αντιλαμβάνεται και τα νιώθει ερχόμενος σε αντίθεση με τον πουριτανισμό δηλαδή τον συντηρητισμό και την ατομική ηθική της εποχής) δείχνει τα παιδιά όπως ακριβώς είναι και όπως ακριβώς τα βλέπει. Περιγράφει όπως είδαμε καταστάσεις και βιώματα, δυσκολίες που καθημερινά αντιμετωπίζουν. Συμπάσχει μαζί τους, και τα αναδεικνύει σε παιδιά-ήρωες.

Προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες του και να θίξει την έννοια της κοινωνικής ευθύνης και ποιο συγκεκριμένα την ευθύνη των ενηλίκων απέναντι στα παιδιά. Η τριτοπρόσωπη αφήγηση δίνει την αίσθηση του παντογνώστη αφηγητή και μεταφέρει ακριβώς τα συναισθήματα

¹⁰πληροφορίες και ορισμένες παρατηρήσεις αντλήθηκαν από το κείμενο Ο κύριος Ντίκενς και τα ... παιδιά του: Παιδιά-ήρωες και παιδιά-αναγνώστες. Σούλα Οικονομίδου Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

*Την ημέρα εκείνη περπάτησε είκοσι περίπου μίλια, μασουλώντας ένα
ξεροκόμματο που είχε πάρει μαζί του και ζητιανεύοντας νερό στα διάφορα
αγροτόσπιτα που συναντούσε στη διαδρομή. Όταν έπεσε για τα καλά το σκοτάδι,
πεινασμένος και ξεπαγιασμένος, ο Όλιβερ κοιμήθηκε σ έναν αχυρώνα...(σελ. 15)*

Επίσης ο διάλογος εξασφαλίζει αμεσότητα και πειστικότητα, με παντογνώστη αφηγητή και λεπτομερή απόδοση γεγονότων και καταστάσεων επιδιώκοντας να νιώσουμε όπως νιώθει .

είμαι κουρασμένος και πεινάω, αποκρίθηκε Όλιβερ (σελ. 15)

μπορώ να έχω λίγο νερό, βόγκησε (σελ. 21)

άφησε με θα με πνίξεις (σελ. 22)

Συνεχίζοντας την ανάγνωση του βιβλίου μέχρι τέλους αντιλαμβανόμαστε ότι τελικά περισσότερο αυτό που επιθυμεί να αναδείξει, είναι ο ρόλος που τα ίδια τα παιδιά έπαιζαν στην συνολική κοινωνική αναπαράσταση που επιθυμεί να κατασκευάσει. Αποτελούσαν τον τελευταίο τροχό της αμάξης κανείς δεν τα υπολόγιζε ούτε συμεριζόταν τις ανάγκες τα θέλω τους ,και τις επιθυμίες τους. Η παιδική αθωότητα είναι το εργαλείο για να τονίσει τις δεσπόζουσες κοινωνικές αντιλήψεις της εποχής. Ο Όλιβερ αποτελεί μια συμβολική αναπαράσταση. Το παιδί και μαζί η ίδια η έννοια της παιδικότητας. Δεν συμερίζεται τις αντιλήψεις της εποχής του και γράφει για να τις καταγγείλει. Η εποχή του Ντίκενς δεν μοιάζει με τη δική μας. Έργα ακατάλληλα τότε, γίνονται κατάλληλα σήμερα παρουσιάζοντας αλλαγή στην έννοια της παιδικότητας. Τα όρια της παιδικότητας κάθε εποχής αλλάζουν σύμφωνα με τα κοινωνικά δεδομένα . Η παιδικότητα κατά τον Ντίκενς εκφράζεται μέσα από την εικόνα του μικρού Όλιβερ. Είναι το παιδί το αδύναμο, ένα παιδί ήρωας που αντιμετωπίζει με θάρρος τη ζωή και μετά από κακουχίες ανταμείβεται με ένα σωστό σπιτικό. Η έννοια της παιδικότητας του Ντίκενς δείχνει παιδιά αδύναμα να

ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της ζωής παιδιά μόνα και απροστάτευτα. Κανείς ενήλικας δεν τους δίνει σημασία ή επιδέχονται ειδική μεταχείριση λόγω του νεαρού της ηλικίας τους. Αντιθέτως εργάζονται για να επιβιώσουν. Σήμερα ωστόσο το παιδί αποτελεί μια «ειδική» ίσως και «προνομιούχα» κατηγορία που όλοι αντιλαμβανόμαστε τις ανάγκες τους . δεν εργάζονται, παρέχεται δωρεάν παιδεία και ειδική φροντίδα μέχρι να φτάσουν σε κατάλληλη ηλικία που να μπορούν να φροντίσουν τον εαυτό τους. ***Τα μικρά παιδιά τίποτε δεν αντιλαμβάνονται και δεν αισθάνονται τόσο πολύ, όσο την αδικία... Ντίκενς¹¹*** Παρά την εικόνα της εποχής του , ανεξάρτητα από το παιδί που περιγράφει και ο ίδιος πιστεύει πως το παιδί όταν βρίσκεται σε μια τόσο τρυφερή ηλικία δεν πρέπει να το κακομεταχειρίζονται ή να πέφτει θύμα εκμετάλλευσης.

Ήρωες του βιβλίου μας ο μικρός Όλιβερ ο οποίος έρχεται από τις πρώτες κιόλας ώρες της ζωής του αντιμέτωπος με το θάνατο. Καταλήγει πολύ γρήγορα σε ίδρυμα και γνωρίζει αμέσως τη σκληρή όψη της ζωής

Το αγόρι κοιμόταν βαθιά, πάνω σε ένα πρόχειρο στρώμα, κατάχαμα..Τόσο χλωμό

από την αγωνία και τη λύπη και την κλεισούρα της φυλακής του που έμοιαζε με τον

ίδιο το θάνατο (σελ 178)

Πασχίζει για να αποκτήσει και τα αυτονόητα. Μια λάθος κίνηση και καταλήγει στο δρόμο να ζει μόνος και απροστάτευτος. Ένας μικρός ήρωας που δεν το βάζει κάτω. Επιμένει να ζήσει. Δεν θα ευχαριστηθεί την παιδικότητα, την ζεστασιά και τη φροντίδα όμως θα επιβιώσει. Γνωρίζει όταν πρόκειται να κάνει λάθος και παρακαλά να του επιτρέψουν να ζήσει όπως επιθυμεί. Όταν τον αναγκάζουν να ληστέψει το σπίτι που τον ευεργέτησαν εκλιπαρεί να μην το κάνει.

¹¹πληροφορίες και ορισμένες παρατηρήσεις αντλήθηκαν από το κείμενο Ο κύριος Ντίκενς και τα ... παιδιά του: Παιδιά-ήρωες και παιδιά-αναγνώστες. Σούλα Οικονομίδου Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σας παρακαλώ!

*Αφήστε με να φύγω .αφήστε με να τρέξω και ας πεθάνω στα χωράφια. Δεν
θα ξαναπλησιάσω το Λονδίνο ποτέ, ποτέ! Μόνο μη με αναγκάζετε να κλέψω!*

Για την αγάπη όλων των αγγέλων του Ουρανού, λυπηθείτε με! Μη με κάνετε

κλέφτη! (σελ 154)

Η ιστορία διαδραματίζεται στην Βρετανία του Ντίκενς¹². Κυρίαρχοι χώροι το ορφανοτροφείο που αποτελεί το πρώτο σπιτικό του μικρού. Είναι ιδιαίτερα σημαντικές οι αναφορές που γίνονται για τα ορφανοτροφεία καθώς έτσι έχουμε μια ποιο ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης

Μεμιάς πήραν τον Ολιβερ και τον κλείδωσαν σε ένα σκοτεινό δωμάτιο

Άσυλο με σκοτεινά δωμάτια σκοτεινές φυλακές όπως αναφέρει ο Ντίκενς. Πέρα από το συγκεκριμένο άσυλο όπου ο μικρός πέρασε τα εννιά πρώτα χρόνια της ζωής του στη συνέχεια έρχεται αντιμέτωπος με τον κόσμο και τις δυνάμεις του.

...με το πρώτο φως της αυγής το αγόρι βγήκε νυχτοπερπατώντας στους δρόμους

Μπλεξίματα με εγκληματική ομάδα, ύπνος σε καταλύματα όπου δύσκολα ένα παιδί μπορεί να μεγαλώσει, χώροι χωρίς θαλπωρή και αγάπη . Κατά την ανάγνωση η παιδική ηλικία του και η παιδική του αθωότητα δεν διακρίνονται. Ο Όλιβερ κάθε φορά

¹²Η Βρετανία όπως ο Ντίκενς τη βλέπει. Άρθρο στην εφημερίδα καθημερινή « Ντίκενς ριζοσπάστης διαχρονικός επίκαιρος» αρχείο πολιτισμού 22 Ιανουρίου 2012 του Ηλία Μαγκλίνη

εμπιστεύεται πολύ εύκολα τους ανθρώπους σε μια προσπάθεια αναζήτησης μιας καλύτερης τύχης, όμως στο τέλος αυτό που αποκομίζει είναι μόνο αρνητικές συνέπειες. Χώροι αφιλόξενοι γεμάτοι παγίδες και μπλεξίματα. Μόνο η τελευταία κατοικία ένα ζεστό σπιτικό θα επιτρέψει στον Όλιβερ να γνωρίζει την έννοια οικογένεια, προστασία και αγάπη.

Οι δύσκολες και δυστυχημένες μέρες είχαν περάσει πια για τον Όλιβερ. Ο κύριος Μπράουνλντ(ο ηλικιωμένος που στάθηκε προστάτης για τον μικρό παιδί) τον υιοθέτησε και εγκαταστάθηκαν στον ίδιο χώρο όπου έμενε

Από δω και πέρα θα ζούσα όλοι τους ευτυχισμένοι.....

Διαβάζοντας το βιβλίο ειλικρινά δύσκολα αντιμετωπίζουμε τον μικρό Όλιβερ σαν ένα πλασματικό παιδί. Πονάει, φωνάζει, τιμωρείται, μπλέκει και βιώνει καταστάσεις που θα μπορούσαν να είναι αληθινές. Μαζί του ταυτίζεται κάθε παιδί της τότε κοινωνίας που ανήκει σε μη προνομιούχα τάξη, ο κάθε άνθρωπος «δεύτερης » κατηγορίας. Ένα φανταστικό πλαίσιο βασισμένο σε μια τόσο αληθινή πραγματικότητα. Μια συμβολική αναπαράσταση της έννοιας της παιδικότητας, ένα σύμβολο αθωότητας και εξιδανικευμένη ανθρώπινης υπόστασης, Ο αφηγητής κινεί τα νήματα και η κατάσταση της Βικτωριανής εποχής ξετυλίγεται μπροστά μας. Το χρήμα και η κοινωνική θέση καθόριζαν ουσιαστικά τη ζωή σου. Έτσι ο Ντίκενς πλάθει ένα φανταστικό παιδί και μας δίνει την δική του εικόνα της εποχής με την κριτική και την απέχθεια του για την επικρατούσα κατάσταση. Με *ύφος* απλό, κατανοητό και παραστατικό πλάθει τον ήρωά του, ένα παιδί ορφανό με κουρελιασμένα ρούχα και μοναδική συντροφιά τη μοναξιά του καλείται να επιβιώσει.

Εκείνο το βράδυ, ο Όλιβερ αποκοιμήθηκε κλαίγοντας. Τα παιδιά έτρωγαν όλα

μαζί σε μια πελώρια, πέτρινη αίθουσα, πάνω σ ένα τεράστιο γυμνό τραπέζι. Στην άκρη του τραπεζιού έστηναν ένα τσουκάλι και ο μάγειρας σεββίριζε με την κουτάλα τον χυλό στα ορφανά. Τα πιάτα τους δεν χρειάζονταν ποτέ πλύσιμο. Τα αγόρια « έγδερναν» τα πιάτα με τα κουτάλια τους, και ύστερα έγλειφαν τα δάχτυλά τους και κοίταγαν λαίμαργα το τσουκάλι....

.....

Μονολογώντας μουρμουριστά, ο Φράγκιν έβγαλε από το κουτί ένα χρυσό ρολόι. Το κοίταξε χαμογελώντας, ύστερα άρχισε να βγάζει από μέσα κι άλλα τιμαλφή-δαχτυλίδια, πόρπες, αλυσίδες του χεριού κι άλλα πολλά ακόμα χρυσά ρολόγια. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή, σήκωσε το κεφάλι και είδε τα μάτια του Όλιβερ στυλωμένα επάνω του. Ο Φράγκιν έκλεισε το κουτί κι άρπαξε από το τραπέζι το μαχαίρι του ψωμιού.

Γιατί με παρακολουθούσες αγόρι; φώναξε, ενώ τα μάτια του πετούσαν φωτιές. Τι είδες; Λέγε αγόρι! Γρήγορα- γρήγορα, γιατί θα σου κόψω το λαρύγγι!. Δεν μπορούσα να κοιμηθώ άλλο, κύριε» απάντησε ο Όλιβερ μεμισοκακόμοιρο ύφος.

Πριν από μια ώρα, ήσουν ζύπνιος;

Όχι! Όχι, κύριε, αλήθεια σας λέω!

Η μοχθηρή έκφραση εξαφανίστηκε από το πρόσωπο του γέρου και η φωνή του ακούστηκε ξανά καλοσυνάτη: Είδες κανένα απ αυτά τα όμορφα πράγματα, καλό

μου παιδί; Ρώτησε χαϊδεύοντας το μικρό κουτί»

Μάλιστα κύριε, αποκρίθηκε ο Όλιβερ.

*Α είπε ο Φράγκιν, χάνοντας το χρώμα του. «Είναι....είναι δικά μου, Όλιβερ. Η μικρή
περιουσία μου. Τα φυλάω, για τα γεράματά μου. Φαντάσου, φίλοι και συγγενείς, με
φωνάζουν τσιγκούνη. Ένας τσιγκούνης είμαι, αγόρι μου, τίποτα παραπάνω.....*

Αντιλαμβανόμαστε μέσα από μερικές γραμμές πόσο απλό *ύφος*¹³ χρησιμοποιεί, πόσο κατανοητός γίνεται και πόσο παραστατικά περιγράφει την εικόνα των ορφανών που με λίγο χυλό πρέπει να χορτάσουν και να καταπολεμήσουν την πείνα που νιώθουν, για έστω και λίγο φαγητό παραπάνω. Επίσης πόσο λεπτομερής η εικόνα που ο μικρός Όλιβερ πιάνει επαυτοφώρω το Φράγκιν να κοιτάζει τα κλοπιμαία του και με πόση δεξιοτεχνία και ευστροφία χειρίστηκε την κατάσταση και αποπροσανατόλισε τον μικρό λέγοντάς του ότι είναι δικά του και τα μάζεψε επειδή είναι απλά τσιγκούνης. Με άμεσο και απλό λόγο και ύφος ζωντάνεψε μπροστά μας η εικόνα που ο Όλιβερ είχε την ευκαιρία να αντιληφθεί ποιος στην πραγματικότητα είναι ο Φράγκιν και πως απέκτησε όλα αυτά τα τιμαλφή αλλά η εξυπνάδα και η ευστροφία του γέρου Φράγκιν έπεισαν τον Όλιβερ πως τίποτα κακό δεν συμβαίνει. Είχε την ευκαιρία να δει καθαρά τι συμβαίνει γύρω του αλλά η αφέλεια και η αθωότητα, και πάνω απ όλα η επιθυμία ενός παιδιού να βρει ένα καλό σπιτικό θόλωσαν την κρίση του και τον έναν να πιστεύει ότι του έλεγαν. Βλέπουμε πως ο μικρός ακόμα πίστευε στο καλό των ανθρώπων και πως ίσως ήρθε και η δική του σειρά να ζησει φυσιολογικά. Αναζητούσε συνέχεια το δικό του “happy end” παρά τα όσα άσχημα του συνέβαιναν.

¹³Για περισσότερες πληροφορίες υπάρχει η ηλεκτρονική σελίδα «Το ύφος στη λογοτεχνία» που επιμελήθηκε ο Πάνος Σ. Αϊβαλής, δημοσιογράφος με μοναδικό σκοπό του την παρουσίαση τάσεων της λογοτεχνίας -ελληνικής και ξένης

*Τον έστειλαν στο ορφανοτροφείο, όπου ανέλαβε τη φροντίδα του μια άκαρδη,
γριά γυναίκα που την έλεγαν κυρία Μαν. Όμως ήταν πιο γερός απ όσο έδειχνε κι
έτσι,, το λεπτοκαμωμένο, χλωμό αγοράκι έφτασε τα εννέα του χρόνια, παρ όλα
του τα βάσανα.....*

Μας δίνει στοιχεία και **περιγραφή** της εξωτερικής εμφάνισης του ήρωα όπως «λεπτοκαμωμένο, χλωμό αγοράκι» θέλοντας να επισημάνει ότι οι κακουχίες είχαν αντίκτυπο τόσο στον ψυχισμό όσο και στο σώμα του παιδιού. Ο ήρωας επιβιώνει, φοβάται αλλά επιλέγει να ζήσει και τολμά είτε να το σκάσει μόνος του είτε να έρθει σε επαφή με άλλους ανθρώπους που δυστυχώς μόνο κακό προτίθενται να του κάνουν .Νιώθει συνεχώς την απόρριψη και το φόβο την αβεβαιότητα του αύριο όπως και κάθε άλλος άνθρωπος που περνά δυσκολίες και μαστίζεται από την ανέχεια.

«Λονδίνο » σκέφτηκε. «Αν καταφέρω να φτάσω εκεί, ακόμα και ο κύριος

Μπαμπλνεν θα μπορέσει να με ανακαλύψει »

Επίσης ο **εσωτερικός μονόλογος** και οι σκέψεις του μικρού που αποτυπώνονται στο χαρτί δίνουν την αίσθηση απουσίας του αφηγητή και μοιάζει να ακούμε απευθείας το μικρό και τις επιθυμίες του. Με αυτόν τον τρόπο ερχόμαστε ποιο κοντά του και συμπάσχουμε στη δυστυχία του.

Το έργο με κύριο αν και έχει ως πρωταγωνιστή του το παιδί γίνεται παράλληλα λόγος για την παιδική ηλικία, την διαπαιδαγώγηση που πρέπει να λαμβάνουν τα παιδιά, τη φτώχεια, τη κοινωνική καταξίωση, την ανισότητα, την παιδική βία, Παρουσιάζει παιδί αδύναμο και συχνά σιωπηλό μπροστά στα δεινά που το διακατέχουν. Ο αφηγητής μιλά πάντα και δίνει την οπτική που αυτός επιθυμεί. Η Lesnik-Oberstein υποστηρίζει ότι “επειδή ο λόγος των ενηλίκων παρουσιάζεται ως διαβρωμένος, ψεύτικος, μολυσμένος,

αυτή η σιωπή του Όλιβερ, ταυτίζεται με την αθωότητα, την αλήθεια και την αγνότητα, αρετές που ανάγονται στην ουσία της παιδικότητα”

Πραγματικά υπάρχουν σημεία που ο μικρός δεν εκφράζεται με λόγια και οι κινήσεις του ακόμα είναι περιορισμένες. Αδυνατεί να ανταπεξέλθει και βρίσκει τη λύση στη σιωπή. Για παράδειγμα όταν ο ευγενικός ηλικιωμένος που περιμάζεψε τον Όλιβερ ζήτησε να μάθει την ιστορία του δηλαδή από που κατάγεται, που μεγάλωσε, ποιος ασχολήθηκε με τη διαπαιδαγώγηση και τη φροντίδα του και πως κατέληξε σε αυτή τη συμμορία εδώ βλέπουμε τον αφηγητή να παίρνει και πάλι το λόγο

Οι λυγμοί του Όλιβερ τον εμπόδισαν να μιλήσει για λίγα λεπτά.

Όταν συνήλθε κι ετοιμάστηκε να αρχίσει να διηγείται πώς είχε μεγαλώσει στο

άσυλο» (σελ 120) ¹⁴

Όλα αυτά φέρνουν και πάλι μπροστά τον αφηγητή και τις προθέσεις του, την ανάγκη να μεταφέρει την εικόνα της εποχής, να προβληματίσει για αλλαγές και να σημειώσει ή καταδείξει αδικίες, λάθη και κοινωνικές ανισότητες που δεν υπολογίζουν παιδιά και αδυναμίες αλλά χτυπούν μέχρι τελικής πτώσης τον αδύναμο.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ

Το βιβλίο του Αντουάν Σαιντ Εξυπερύ «Ο μικρός πρίγκιπας» εκδόθηκε για πρώτη φορά στη γαλλική γλώσσα «LePetitPrince» και κυκλοφόρησε στη Νέα Υόρκη το 1943. Η έκδοση περιλαμβάνει και τα σχέδια τα οποία έχει δημιουργήσει ο ίδιος ο συγγραφέας. Κατά τη διάρκεια του πολέμου το βιβλίο ξαναεκδόθηκε και κυκλοφόρησε στην Ελβετία, τη Λατινική Αμερική, τη Β. Αφρική και το Λίβανο. Σήμερα αποτελεί το τρίτο βιβλίο σε εκδόσεις αφού έχει ξεπεράσει τα 50 εκατομμύρια αντίτυπα.

¹⁴Τα αποσπάσματα είναι αυτούσια από το βιβλίο που χρησιμοποίησα και το οποίο έχει μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα από τον Νέστορα Χούνο και τις εκδόσεις Άγκυρα

Η πλοκή ξεκινά από τη στιγμή που ο μικρός πρίγκιπας συναντά τον αφηγητή. Ο λόγος τους για κάποια σχέδια ζωγραφικής ήταν αρκετός για να αρχίσει η ιστορία. Όλα αρχίζουν την πρώτη μέρα συνάντησης και τελειώνουν την όγδοη όταν ο πρωταγωνιστής μας φεύγει για πάντα. Ακολουθεί λοιπόν αφήγηση με χρονολογική εξέλιξη. Δηλαδή η εξιστόρηση γεγονότων όπως συνέβησαν και όχι ανακατεμένες. Αυτό συμβαίνει με τη χρήση αναδρομικών αφηγήσεων και αναπόλησης καταστάσεων από τον πρωταγωνιστή μας. (αυτή η επιστροφή στο παρελθόν αφορά τις περιπλανήσεις του πρωταγωνιστή στους άλλους αστεροειδείς καθώς και στη Γη)

Τρία είναι τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την **πλοκή** στη συγκεκριμένη ιστορία. Η *περιπέτεια*, η οποία πραγματοποιείται μέσα από τις επισκέψεις του μικρού πρίγκιπα στους διάφορους πλανήτες.

..έτσι έμαθα το δεύτερο σημαντικό πράγμα: ότι ο πλανήτης απ όπου ερχόταν δεν ήταν πιο μεγάλος από σπίτι » βρισκόταν στην περιοχή των αστεροειδών 325, 326, 327, 328, 329 και 330. Αποφάσισε λοιπόν να τους επισκεφτεί για να έχει με κάτι να ασχοληθεί και να μορφωθεί.....

Στο πρώτο κατοικούσε ένας βασιλιάς.

Στο δεύτερο πλανήτη κατοικούσε ένας ματαιόδοξος

Στον επόμενο πλανήτη κατοικούσε ένας μεθύστακας

Ο τέταρτος πλανήτης ήταν ο πλανήτης του επιχειρηματία

Ο πέμπτος πλανήτης ήταν πολύ περίεργος. Ήταν ο ποιο μικρός απ όλου. Υπήρχε

ίσα ίσα θέση για ένα φανοστάτη και ένα φανανάφτη.

Ο έκτος πλανήτης ήταν δέκα φορές ποιο μεγάλος. Τον κατοικούσε ένας γέρος

κύριος που έγραφε τεράστια βιβλία

Ο έβδομος λοιπόν πλανήτης ήταν η γη....

Το μυστήριο το οποίο αφορά αποκλειστικά τη μορφή του Μικρού Πρίγκιπα. Η προέλευσή του, όσο και η παρουσία του εκεί. Η περιέργεια για το άγνωστο, η καλοσύνη, η τόλμη και γενικά η ύπαρξη και τα χαρακτηριστικά του προκαλούν τον αφηγητή να μάθει περισσότερες πληροφορίες για τον πλάσμα που βρίσκεται μπροστά του. Ακόμα και το όνομα του ένα μυστήριο είναι καθώς δεν αποκαλύφθηκε ποτέ ούτε φυσικά και ο τρόπος με τον οποίο φεύγει και χάνεται για πάντα.

Κοίταξα λοιπόν αυτή την οπτασία με μάτια γουρλωμένα από την έκπληξη. Μην ξεχνάτε πως βρισκόμουν χίλια μίλια μακριά από κάθε κατοικημένη περιοχή. Κι όμως ο ανθρωπάκο μου δεν φαινόταν να έχει χαθεί. Ούτε πεθαμένος από την κούραση φαινόταν, ούτε πεθαμένος από την πείνα, ούτε πεθαμένος από την δίψα, ούτε πεθαμένος από τον φόβο. Δεν έμοιαζε σε τίποτα με παιδί χαμένο στη μέση της ερήμου, χίλια μίλια μακριά από κάθε κατοικημένη περιοχή.

...μου είχαν κεντρίσει την περιέργεια εκείνα τα μισόλογα για τους άλλους

πλανήτες . Προσπάθησα λοιπόν να μάθω περισσότερα.

Και τέλος η φιλοσοφική διάθεση καθώς αντιλαμβανόμαστε ορισμένους προβληματισμούς για τον άνθρωπο. Οι ερωτήσεις και οι αναζητήσεις του Μικρού Πρίγκιπα δημιουργούν αυτό το κλίμα. Κεντρικό θέμα των φιλοσοφικών του αποριών είναι η φιλία. Θέτει ερωτήματα που βρίσκουν ανταπόκριση και έδαφος να ευδοκιμήσουν ιδιαίτερα στα παιδιά που η καθημερινότητά τους περιβάλλεται από άτομα με τα οποία

επιδιώκουν φιλίες. Επίσης οι ανθρώπινες σχέσεις και οι πράξεις των ανθρώπων όταν μεσολαβεί το συμφέρον, η έννοια της ευτυχίας και της δυστυχίας, η μοναξιά και η εμπιστοσύνη είναι θέματα που θίγονται και καλούνται να αναλυθούν από τον αναγνώστη. Ο μικρός πρίγκιπας τοποθετείται να αναζητά απαντήσεις και μπαίνει έτσι στη θέση μας διευκολύνοντας και καθοδηγώντας τις αναζητήσεις μας.

Στο πρώτο κατοικούσε ένας βασιλιάς, λογικός μεν αλλά μόνος χωρίς υπηκόους. Έκανε προσπάθεια να κρατήσει το μικρό πρίγκιπα. *“ Μην φεύγεις θα σε κάνω υπουργό”* *“ Σε κάνω πρέσβη μου βιάστηκε τότε να φωνάζει ο βασιλιάς”*. Εκείνος δεν δέχτηκε καμιά θέση αλλά το μόνο που ήθελε ήταν να συνεχίσει το ταξίδι του. Φεύγοντας συλλογίζονταν την ευτυχία του βασιλιά να βασιλεύει κάπου με αντίτιμο τη μοναξιά που τόσο τον έθλιβε και την προσπάθεια του για παρέα. Τελικά η εξουσία είναι κάτι που δύσκολα αφήνουν οι άνθρωποι. *« “ Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι” σκέφτηκε ο μικρός πρίγκιπας συνεχίζοντας το ταξίδι του »* Στο δεύτερο πλανήτη κατοικούσε ένας ματαιόδοξος άνθρωπος που παραξένεψε πολύ το μικρό πρίγκιπα. Δεν άκουγε τις ερωτήσεις του παρά μόνο θαυμασμό και εγκώμια αποζητούσε

Τι πάει να πει “θαυμάζω”.....

Σε θαυμάζω είπε ο μικρός πρίγκιπας ανασηκώνοντας λίγο τους ώμους, εσένα

όμως γιατί αυτό σε νοιάζει τόσο πολύ;

Εύλογα απορούσε και αναρωτιόταν γιατί ο θαυμασμός είναι τόσο σημαντικός. Και κατέληξε και πάλι στο συμπέρασμα πως *« “ Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι” σκέφτηκε ο μικρός πρίγκιπας συνεχίζοντας το ταξίδι του »* Στον επόμενο πλανήτη κατοικούσε ένας μεθυστακας που συγκίνησε το μικρό πρίγκιπα με την κατάσταση στην οποία βρισκόταν. Έπινε για να ξεχάσει ότι πίνει. Τον λυπήθηκε αλλά και πάλι δεν δίστασε να παρατηρήσει το παράξενο θέμα της υπόθεσής του και να καταλήξει πως πραγματικά οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι. Φεύγει γεμάτος απορίες για το πως αυτοί οι άνθρωποι ζουν τη ζωή τους και ποιες είναι οι επιδιώξεις. Συνεχίζοντας το ταξίδι του φτάνει στον τέταρτο πλανήτη

όπου ήταν ο πλανήτης του επιχειρηματία. Τίποτα ποιο διασκεδαστικό απ το να μετράει τα αστέρια που του ανήκουν. Προσπαθεί να κατανοήσει το σκοπό ζωής αυτού του ανθρώπου και γεμάτος απορίες κάνει ερωτήσεις για να τον καταλάβει. Καμιά απάντηση δεν τον καλύπτει ωστόσο « *Εγώ (είπε ο μικρός πρίγκιπας στον επιχειρηματία) έχω ένα λουλούδι που το ποτίζω κάθε μέρα. Έχω τρία ηφαιστεια που τα καθαρίζω μια φορά τη βδομάδα. Καθαρίζω και το σβησμένο. Δεν ξέρεις ποτέ. Είναι ωφέλιμο για τα ηφαιστειά μου κι είναι ωφέλιμο για το λουλούδι μου να μου ανήκουν. Εσύ όμως δεν είσαι ωφέλιμος στα αστέρια.*». Ο επιχειρηματίας δεν έχει απάντηση και δεν συνεχίζει την κουβέντα απλά αφήνει το μικρό πρίγκιπα να φύγει.

Ερωτήσεις και μηνύματα¹⁵ μεταφέρονται στου αναγνώστες σε κάθε ταξίδι του. Σε τι δίνουμε σημασία στη ζωή μας; Ποιες είναι οι προτεραιότητές μας; Γιατί επιλέγουμε να ζούμε με τρόπο που δεν είμαστε ευτυχισμένοι. Και οι προβληματισμοί συνεχίζονται καθώς το ταξίδι συνεχίζεται φτάνοντας στο πέμπτο πλανήτη ο οποίος ήταν πολύ περίεργος. Ήταν ο ποιο μικρός απόλους. Υπήρχε ίσα ίσα θέση για ένα φανοστάτη και ένα φαναλάφτη ο οποίος λόγω κανονισμού ανάβει και σβήνει το φανοστάτη κάθε ένα λεπτό. « *Αυτόν σκέφτηκε ο μικρός πρίγκιπας ενώ συνέχιζε το ταξίδι του., θα τον περιφρονούσαν όλοι οι άλλοι, ο βασιλιάς, ο ματαιόδοξος, ο μεθύστακας, ο επιχειρηματίας. Ωστόσο είναι ο μόνος που δεν μου φάνηκε γελοίος. Ίσως γιατί δεν ασχολείται μόνον με τον εαυτό του.... Αυτός είναι ο μόνος που θα μπορούσε να γίνει φίλος μου*». Ακολούθησε ο έκτος πλανήτης που ήταν δέκα φορές ποιο μεγάλος και τον κατοικούσε ένας γέρος κύριος που έγραφε τεράστια βιβλία. Ήταν γεωγράφος και προβλημάτισε το μικρό σχετικά με το τι θεωρεί εκείνος εφήμερο και τι όχι. Η συζήτηση μαζί του έκανε το μικρό πρίγκιπα να λησμονήσει το λουλούδι του.

Το λουλούδι μου είναι εφήμερο σκέφτηκε ο μικρός πρίγκιπας, και δεν έχει παρά

τέσσερα μόνο ακάθια για να προστατεύεται από τον κόσμο. Και τ άφησα

¹⁵Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, υπηρεσία ανάπτυξης προγραμμάτων Λευκωσία. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Έρευνα - Συγγραφή Αγάθη Ερωτοκρίτου, Φιλολόγος . Εποπτεία Παρασκευή Πρωτοπαπά, Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων και Γενικός Συντονισμός από το Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής ΥΑΠ

ολομόναχο εκεί πέρα. » Ήταν η πρώτη φορά που ένιωσε τύψεις και σκέφτηκε την επιστροφή. Το θεωρούσε δεδομένο και δεν σκέφτηκε το χαμό του μέχρι την τώρα. Είναι ευαίσθητος και συναισθηματικός με απλοϊκή σκέψη ικανή όμως να ξεπεράσει τη κάθε ενήλικα. Τέλος έχουμε τον έβδομος λοιπόν πλανήτη που ήτανη γη και εκεί ο μικρός πρίγκιπας έμαθε την αξία που έχει το τριαντάφυλλό του και ας μοιάζει με άλλα τόσα πολλά. Για εκείνον θα είναι πάντα μοναδικό γιατί η αλεπού που γνώρισε στη γη μοιράστηκε μαζί του το σημαντικότερο μυστικό « μόνο με την καρδιά βλέπεις καλά. Την ουσία τα μάτια δεν την βλέπουν»

Όπως βλέπουμε ο μικρός πρίγκιπας είναι ένα παραμύθι με ποιητική γραφή και αυτοβιογραφικά στοιχεία. Ο αφηγητής περιγράφει την συνάντηση ενός πιλότου με ένα μαγικό πλάσμα από άλλο πλανήτη. Έχουμε την αφήγηση πλασματικών γεγονότων με παντογνώστη αφηγητή και τριτοπρόσωπη αφήγηση να δίνει την αίσθηση παντογνωσίας. Ο πιλότος είναι ένα πραγματικό πρόσωπο ενώ ο μικρός πρίγκιπας ένα πλάσμα που συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά ενός παιδιού. Παρατηρούμε επίσης λεπτομερή απόδοση γεγονότων όπως των ταξιδιών του μικρού πρίγκιπα, τι συνάντησε, με ποιους συναναστράφηκε και πως κατάφερε να ανταπεξέλθει σε κάθε κατάσταση. Οι περιγραφές και οι λεπτομέρειες προσφέρουν αισθητική απόλαυση στον αναγνώστη και οι αναχρονίες δίνουν πλήρη εικόνα των γεγονότων στον αναγνώστη. Η φιλία του αφηγητή με το μικρό πρίγκιπα δεν είναι τυχαία. Οφείλεται στο ότι ο Μικρός Πρίγκιπας ως παιδί έχει μια αγνή ψυχή σε αντίθεση με τους ενήλικες που έχουν άλλα κίνητρα και στόχους.

Στον πρώτο κατοικούσε ένας βασιλιάς. Ντυμένος με πορφυρά κι ερμίνα,

καθόταν σ ένα θρόνο πολύ απλό, κι όμως μεγαλόπρεπο,

- Αμ να ένας υπήκοος., φώναζε φώναζε ο βασιλιάς μόλις είδε το μικρό πρίγκιπα

κι ο μικρός πρίγκιπας αναρωτήθηκε: «Πώς μ αναγνώρισε αφού δεν μ έχει

ξαναδεί;» Δεν ήξερε πως για τους βασιλιάδες ο κόσμος είναι απλοϊκά

φτιαγμένος. Όλοι οι άνθρωποι είναι υπήκοοι.

- Πλησίασε για να σε δω καλύτερα, του είπε ο βασιλιάς, πολύ περήφανος που ήταν

επιτέλους βασιλιάς κάποιου.

Ο μικρός πρίγκιπας γύρεψε με το βλέμμα κάποιο κάθισμα, όμως ο υπέροχος

μανδύας από ερμίνα έπιανε όλο τον πλανήτη. Έμεινε λοιπόν όρθιος και όπως ήταν

κουρασμένος χασμουρήθηκε.

- Το πρωτόκολλο απαγορεύει το χασμουρητό παρουσία ενός βασιλιά, του είπε ο

μονάρχης. Σου το απαγορεύω.

- Δεν μπορώ να κρατηθώ απάντησε ντροπιασμένος ο μικρός πρίγκιπας. Έκανα ένα

μεγάλο ταξίδι και δεν έχω κοιμηθεί...

- Τότε , του είπε ο βασιλιάς σε διατάζω να χασμουρηθείς. Εδώ και χρόνια δεν έχω

δει κανέναν να χασμουριέται. Τα χασμουρητά για μένα είναι περίεργα αξιοθέατα.

Έλα, χασμουρήσου ξανά. Είναι διαταγή.

..... »

Ο τέταρτος πλανήτης ήταν ο πλανήτης του επιχειρηματία. Αυτός ο άνθρωπος ήταν

τόσο απασχολημένος , που, όταν έφτασε ο μικρός πρίγκιπας, δεν σήκωσε καν το

κεφάλι του.

- Καλημέρα του είπε ο μικρός πρίγκιπας. Το τσιγάρο σας έχει σβήσει.

- Τρία και δύο κάνουν πέντε. Πέντε και επτά δώδεκα. Δώδεκα και τρία δεκαπέντε.

Καλημέρα. δεκαπέντε κι επτά είκοσι δύο. Είκοσι δύο κι έξι είκοσι οχτώ. Δεν προλαβαίνω να τ ανάψω. Είκοσι έξι και πέντε τριάντα ένα. Ουφ! Μας κάνει λοιπόν πεντακόσια ένα εκατομμύρια εξακόσιες είκοσι δύο χιλιάδες εβδομήντα τριάντα ένα.

Πεντακόσια εκατομμύρια τι;

- Ε; Εδώ είσαι ακόμα; Πεντακόσια εκατομμύρια....δε θυμάμαι τι. Έχω τόση δουλειά.

Εγώ είμαι σοβαρός, δεν ασχολούμαι με σαχλαμάρες. Δύο και πέντε επτά...

- Πεντακόσια εκατομμύρια τι; επανέλαβε ο μικρός πρίγκιπας, που, όταν έβαζε μια ερώτηση, δεν είχε συμβεί ποτέ στη ζωή του να την ξεχάσει,

Ο επιχειρηματίας ανασήκωσε το κεφάλι :

..... »

Όπως παρατηρούμε μέσα από μικρά αποσπάσματα χρησιμοποιεί γλώσσα απλή και κατανοητή χωρίς περιττές και περίτεχνες φράσεις. Με συμβολική γραφή μιλά για τις ανθρώπινες σχέσεις και το πόσο περίεργες και περίπλοκες μπορεί αυτές να είναι. Ο μικρός πρίγκιπας συναντά όλο και ποιο παράξενους και διαφορετικούς μεταξύ τους ανθρώπους. Κάθε ένας με διαφορετικό σκοπό στη ζωή του και διαφορετική λογική. Ο ένας επιθυμεί να κυριαρχήσει, ο άλλος να κατακτήσει. Κάθε επίσκεψη και ένα νέο μάθημα. Κάθε συνάντηση και μια διαφορετική άποψη για τους ανθρώπους. Ακόμα αντιλαμβανόμαστε ένα ελαφρύ λυρικό ύφος και γλαφυρό παράλληλα όπως και στα παραμύθια και μέσα σε όλη αυτή τη στοχαστική διάθεση και τα ερωτήματα που προβάλλει υποκρύπτει παράλληλα την παιδική αθωότητα του μικρού πρίγκιπα που φαίνεται μέσα από τις αυθόρμητες απαντήσεις και τις σκέψεις που κάνει σε κάθε συνάντηση.

Έπειτα έχουμε και το **διάλογο** ο οποίος ως μια τεχνική αφήγησης ζωντανεύει τις

εικόνες και νιώθουμε σαν να βρισκόμαστε μπροστά κάθε φορά που ο μικρός πρίγκιπας συνομιλεί με τον “κυρίαρχο” του κάθε πλανήτη που επισκέπτεται. Οι λεπτομέρειες, οι περιγραφές, οι διάλογοι μας φέρνουν πιο κοντά στο κείμενο, πιο κοντά στο μικρό πρίγκιπα. Φυσικά δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την ύπαρξη σχημάτων λόγου μέσω της χρήσης των οποίων επιτυγχάνεται να γίνει ο λόγος πιο εκφραστικός και παραστατικός, πιο ζωντανός, και έτσι να προσελκύσει περισσότερο την προσοχή μας, να τυπωθεί στην σκέψη μας πιο ζωηρά, πιο εντυπωσιακά. Βλέπουμε προσωποποιήσεις *«είμαστε τριαντάφυλλα, είπαν τα τριαντάφυλλα»*, *«το λουλούδι του του είχε πει πως ήταν ένα μονάκριβο σ ολόκληρο το σύμπαν»*. Έχουμε επίσης μεταφορές *«να φορέσω στην καρδιά μου τα καλά της»*, *«μια βαθιά λύπη τον γέμισε»*, *«με την καρδιά βλέπεις καλά»*. Παρομοιώσεις *«η ζωή μου θα είναι σαν ηλιόλουστη»*, *«θα με κάνει να βγαίνω έξω απ τη φωλιά μου σαν μια μουσική»* και επαναλήψεις *«- Τι πάει να πει ‘ημερώσει’»*, *«- Τι πάει να πει ‘ημερώσει’»*, *«Για μένα εσύ θα είσαι μοναδικός στον κόσμο. Για ένα εγώ θα είμαι μοναδική στον κόσμο»*.....

Πρωταγωνιστής της νουβέλας μας είναι ο μικρός πρίγκιπας. Ο συγγραφέας τον παρουσιάζει σταδιακά και δίνει λίγα λίγα τα στοιχεία για τη συγκεκριμένη μορφή. Ωστόσο τα χαρακτηριστικά επαρκούν για να σχηματίσει ο αναγνώστης μια ολοκληρωμένη εικόνα για το μαγικό αυτό πλάσμα. Έχει αλλόκοτη και παράξενη μορφή και ένα μυστήριο καλύπτει κάθε κίνηση, ως και ολόκληρη την παρουσία του. Γεμάτος περιέργεια αποφασίζει να φύγει από το σπίτι για να ταξιδεύει σε νέους πλανήτες και να γνωρίσει νέους ανθρώπους. Συνάντησε διαφορετικούς τύπους ανθρώπων και κατέκρινε τις ιδιοτροπίες, τις συμπεριφορές και τις αδυναμίες τους. Δυσανασχετεί με τον τρόπο σκέψης μερικών ανθρώπων και παράλληλα ρωτάει για να μάθει γιατί συμβαίνει αυτό. Διστά για μάθηση και η αλεπού του διδάσκει το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή, την αγάπη. Κρατά ότι μαθαίνει και το μεταδίδει στον πιλότο. Ξεχωρίζει είναι η ικανότητά του να αγαπά σε μέγιστο βαθμό. Συμβολίζει την παιδικότητά και την αθωότητα. Έπειτα έχουμε και τον αφηγητή που είναι ο ίδιος ο συγγραφέας, ο Σαιντ Εξυπερύ.

Ο στόχος του είναι να παρουσιάσει μέσα από την ιστορία αυτή τη φιλία που αναπτύχθηκε μεταξύ τους καθώς και τα όσα έμαθε από αυτόν. Μας δίνει ελάχιστες πληροφορίες για τον εαυτό του. Αδυνατούσε να κατανοήσει τη σοβαροφάνεια των

ενηλίκων και την ενασχόληση με μόνο σοβαρά θέματα. Παρά την αγάπη του για την τέχνη, τελικά γίνεται πιλότος. Οι ενήλικες δεν μπορούν να δουν πέρα από αυτό που είναι μπροστά τους και αδυνατούν να κατανοήσουν τα σχέδιά του. Ο αφηγητής επηρεάζεται και προβληματίζεται από το μικρό πρίγκιπα ο οποίος σε αντίθεση με τους ενήλικες διαθέτει αγνή ψυχή και αντιλαμβάνεται τα σχέδια του πιλότου. Βλέπει την αλήθεια πέρα από την επιφάνεια των πραγμάτων. Οι σκέψεις και οι πράξεις του ήρωα ζωντανεύουν το κείμενο και μας κάνει να βλέπουμε το μικρό πρίγκιπα σαν ένα πραγματικό παιδί.

οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι , σκέφτηκε

αυτός είπε από μέσα του ο μικρός πρίγκιπας σκέφτεται περίπου σαν τον

μεθύστακά μου.....

Οι σκέψεις του τον οδηγούν στο να συνεχίσει το ταξίδι και να ανακαλύψει τι άλλο ακόμα θα μπορούσε να συναντήσει εκεί έξω, να κατανοήσει ποια η σημασία της φιλίας και πώς αυτή δημιουργείται, όπως επίσης και ποιος είναι ο ρόλος ενός φίλου στη ζωή μας. Το πως λειτουργούν οι ανθρώπινες σχέσεις διερωτάται σε όλο το κείμενο αλλά και πως οργανώνει ο κάθε άνθρωπος της ζωής του, τι είναι ευτυχία για τον κάθε έναν μας αλλά και πού βρίσκεται η πραγματική ευτυχία; Τέλος, θέματα όπως η μοναξιά, η αγάπη, ο θάνατος, η εμπιστοσύνη, ευτυχία, δυστυχία, σημαντικό και ασήμαντο, αποτελούν μερικούς από τους άξονες πάνω στους οποίους ο Σαιντ Εξυπερύ υφαίνει την ιστορία και τοποθετεί το Μικρό Πρίγκιπα να αναζητά απαντήσεις.

Ο χώρος όπου διαδραματίζεται η ιστορία παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και βασίζεται τόσο στη φαντασία όσο και σε χώρους που ο ίδιος ο συγγραφέας γνωρίζει όπως για παράδειγμα η έρημος της Σαχάρας. Ο μύθος αναπτύσσεται σε εξωτερικούς χώρους, στους διάφορους πλανήτες που ο μικρός πρίγκιπας επιλέγει να επισκεφτεί. Σημαντικός σταθμός στην ιστορία είναι ο πλανήτης Γη. Το σημείο που επέλεξε αρχικά να βρεθεί στη Γη αφορά ένα σημείο στην έρημο και μπορεί να ταυτιστεί με την έρημο όπου κατέπεσε το αεροπλάνο του Σαιντ Εξυπερύ. Η έρημος αυτή είναι το σημείο γνωριμίας του αφηγητή με το Μικρό Πρίγκιπα το οποίο πρόκειται να αποτελέσει και το βασικό σκηνικό της

αφήγησης του συγγραφέα. Οι άλλοι χώροι δηλαδή οι πλανήτες που επισπεύτηκε αποτελούν φανταστικό δημιούργημα του συγγραφέα. Κάτι που συμπεραίνει ο συγγραφέας με βάση τα λεγόμενα του είναι πως ο πλανήτης του πλάσματος που βρίσκεται μπροστά του είναι ο αστεροειδής B-612. Το μέγεθός του δεν είναι μεγαλύτερο από ένα σπίτι. Στον πλανήτη αυτό όλα είναι μικρά σε μέγεθος, όπως δηλώνει και ο Μικρός Πρίγκιπας. Φυτρώνουν κάθε μέρα διάφορα λουλούδια που το βράδυ σβήνουν, υπάρχει επίσης ένα τριαντάφυλλο που ζητά από το Μικρό Πρίγκιπα να το φροντίσει. και τρία μικρά ηφαίστεια. Παρατηρούμε μία λεπτή περιγραφή του προσωπικού χώρου του Μικρού Πρίγκιπα. Ο Μικρός Πρίγκιπας εγκαταλείπει το δικό του πλανήτη για να κάνει ένα μεγάλο ταξίδι και να γνωρίσει νέους πλανήτες και ανθρώπους. Καμία περιγραφή δεν γίνεται για κλειστούς χώρους.

¹⁶Στην πραγματικότητα πρόκειται για πολύ μικρούς πλανήτες που από τηλεσκόπια του 19ου αιώνα φαίνονταν ως σημεία φωτός. Στον επιστημονικό χώρο, η καταγραφή τους έγινε με ένα αριθμό και αυτό το στοιχείο χρησιμοποιεί ο Σαιντ Εξυπερύ όταν τους παρουσιάζει. το όνομα που δίνει στους αστεροειδείς που επισκέπτεται ο Μικρός Πρίγκιπας είναι αριθμοί που αφορούν τους αριθμούς των πτήσεων που αναλάμβανε ως πιλότος. Έτσι, οι αριθμοί των πτήσεων σε διάφορα μέρη του κόσμου μετατράπηκαν σε ονομασίες των πλανητών-σταθμών που επισκέφθηκε ο μικρός πρωταγωνιστής κατά την περιπλάνησή του. Η επιλογή αυτή του συγγραφέα είναι προφανής. Θέλει με αυτό τον τρόπο να δείξει πως κάθε ταξίδι του Μικρού Πρίγκιπα αντιστοιχεί και στις πτήσεις του συγγραφέα: ίδια αγωνία να μάθει και να ζήσει νέες εμπειρίες, να γνωρίσει ανθρώπους και να προβληματιστεί.

Μέσα από μια απλή αλλά γεμάτη φαντασία πλοκή της ιστορίας¹⁷, ο συγγραφέας προβάλλει στοιχεία βαθυστόχαστα για τη ζωή δίνοντας ποιότητα στο έργο. Μέσα από τα

¹⁶Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, υπηρεσία ανάπτυξης προγραμμάτων Λευκωσία. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Έρευνα - Συγγραφή Αγάθη Ερωτοκρίτου, Φιλολόγος . Εποπτεία Παρασκευή Πρωτοπαπά, Επιθεωρήτρια Φιλολογικών Μαθημάτων και Γενικός Συντονισμός από το Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής ΥΑΠ

¹⁷Τα αποσπάσματα είναι αυτούσια από το βιβλίο που άντλησα πληροφορίες το οποίο μεταφράστηκε από την Καρακώστα Μελίνα από τις εκδόσεις Πατάκης

μηνύματα που δίνει στους αναγνώστες ,προσπαθεί να διδάξει το νόημα της ζωής που δεν είναι ούτε η εξουσία, ούτε το χρήμα ούτε η φήμη και η δόξα. Η αγάπη και η φιλία είναι συναισθήματα που γεμίζουν τη ζωή και ολοκληρώνουν τον άνθρωπο. Η ευτυχία έννοια διαφορετική για τον καθένα αλλά χωρίς αγάπη και συντροφικότητα δεν υφίσταται.. Η ευτυχία του μικρού πρίγκιπα ήταν πίσω στον πλανήτη του κοντά στο λουλούδι του.

Η ΑΛΙΚΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Το έργο του Λουίς Κάρολ,« Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων», συνεχίζει να γοητεύει μικρούς και μεγάλους οδηγώντας τους στους μυστικούς ενός φανταστικού ονείρου. Αποτελεί ένα κλασικό βιβλίο που μεταφέρει την αγωνία των παιδιών για τον κόσμο των μεγάλων. Ανοίγεται μπροστά μας μια χώρα φαντασίας γεμάτη παράξενα κι ανορθόδοξα γεγονότα με κεντρικό πρόσωπο ένα κοριτσάκι που μπροστά στα παράλογα περιστατικά που διαδραματίζονται μπροστά της καλείται να κρατήσει τα λογικά της και να ανταπεξέλθει. Πρόκειται για μια αυτοσχέδια ιστορία που έπλασε ο Ντόνγκσον το 1862 κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού με πλοίο στον Τάμεση. Το πρώτο χειρόγραφο δημιουργήθηκε το Φεβρουάριο του 1863 με τίτλο “Οι περιπέτειες της Αλίκης κάτω από τη γη” . Το πρωτότυπο καταστράφηκε πιθανότατα από τον ίδιο τον Ντόγκσον όταν ετοίμασε ένα πιο επιμελημένο αντίγραφο και το χάρισε το Νοέμβριο του 1864 στο πρόσωπο που τον ενέπνευσε. Ένα αντίγραφο του βιβλίου έδωσε και στον ΤζοστζΜακΝτοναλντ ο οποίος τον συμβούλεψε να το εκδώσει όπως και έκανε, αφού πρώτα το εμπλούτισε με μερικές ακόμα περιπέτειες. Η πρώτη έκδοση του βιβλίου κυκλοφόρησε στις 26 Νοεμβρίου του 1865 με τίτλο “ Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων” με εικονογράφηση του Τζον Τένιελ και υπογραφή του Ντόγκσον με το ψευδώνυμο Λουίς Κάρολ

Η πλοκή είναι γεμάτη από ανατροπές και απρόβλεπτα. Δεν θα μπορούσαμε να περιμένουμε λογική και ηρεμία όταν όλα εκτυλίσσονται κατά τη διάρκεια ενός ονείρου. Βασικός χαρακτήρας λοιπόν είναι η Αλίκη και οι αντιδράσεις της μπροστά στα παράξενα και απρόβλεπτα που συναντάει. Η πλοκή και τα γεγονότα μεταξύ τους συνδέονται με μοναδικό και απρόβλεπτο τρόπο. Το φανταστικό στοιχείο είναι διάσπαρτο και επιτυγχάνεται η συνεχής έκπληξη. Βλέπουμε την Αλίκη να δυσκολεύεται να περάσει μια

μικροσκοπική πόρτα. Ένα μαγικό ποτό κάνει αληθινή την ευχή της και αποκτά μέγεθος μόλις είκοσι εκατοστά. Οι αυξομειώσεις πραγματοποιούνται με τρόπο που δεν αφήνει κενά και οι εκπλήξεις αυτές κινητοποιούν το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Επίσης κάλο θα ήταν να επισημάνουμε πως στην πλοκή παρατηρούμε ανατροπές και καμία λύση στο μυστήριο εκτός της απλής εξήγησης ότι στα όνειρα δεν υπάρχει λογική και λύση.

*Αχ! Πόσο θα ήθελε η Αλίκη να μπορούσε να τριγυρίσει ανάμεσα στα
πολύχρωμα λουλούδια και στα γάργαρα ποταμάκια. Αλλά ήταν αδύνατον.
Ακόμα κι αν κατάφερνε με χίλια ζόρια να τρυπώσει το κεφάλι της από την
πόρτα, οι ώμοι της δεν χωρούσαν να περάσουν με κανέναν τρόπο! Η Αλίκη
σηκώθηκε όρθια και πήγε πίσω στο τραπεζάκι. Αντί για βιβλίο βρήκε επάνω
ένα μπουκαλάκι κι επάνω του ήταν γραμμένο με καλλιγραφικά γράμματα:
ΠΙΕΣ ΜΕ! η Αλίκη το κατέβασε μέχρι την τελευταία σταγόνα!*

*Ουάουφώναξε τώρα μι-μι-κράι-κράι-νω στα αλή-λή-θεια σαν
τη-τη-λε-σκόπιο!»*

¹⁸Σατιρίζεται ο τρόπος που ένα παιδί αντιλαμβάνεται το άγνωστο και περίπλοκο κόσμο των ενηλίκων. Η ροή των γεγονότων δεν είναι σταθερή. Τα συναισθήματα εναλλάσσονται μαζί με τις εκπλήξεις της ιστορίας. Η δράση είναι βασικό στοιχείο της πλοκής καθώς η περιπέτεια της Αλίκης δεν έχει τέλος. Την μια μίκραινε υπερβολικά «*πάντως όχι αυτό το γελοίο ύψος που έχω τώρα, οχτώ πόντους!*» Την άλλη ψήλωνε υπερβολικά «*είχε μακρύνει σαν το μεγαλύτερο τηλεσκόπιο του κόσμου και ήταν τώρα τουλάχιστον τρία μέτρα στο ύψος*» Συνομιλούσε με ποντίκια, κάμπιες και κουνέλια.. Γνώρισε γάτες που χαμογελάνε και τραπουλόχαρτα με κεφάλια, χέρια και πόδια.

¹⁸LewisCarroll, Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων, μετάφραση :ClaireNeve.
Εικονογράφος: DautremerRebecca, εκδόσεις Μεταίχμιο , 2013« Ονειρικές χωρικές μεταβάσεις»

Η φανταστική αυτή εξιστόρηση λειτουργεί, από τη μια μεριά έχοντας ως στόχο να κριτικάρει τη Βικτωριανή κοινωνία και τις Αγγλοσαξονικές νοοτροπίες¹⁹ εκφράζοντας ωστόσο παράλληλα τη φιλοσοφία της λογοτεχνίας του, μελετώντας πώς επηρεάζεται η συμπεριφορά και οι σκέψη του ανθρώπου όταν παύουν να υφίστανται οι παγιωμένοι κανόνες που την καθορίζουν. Μεταξύ των πολυάριθμων γρίφων που περιγράφονται στο έργο, το πρόβλημα της ταυτότητας αποτελεί για την Αλίκη ένα από τα κεντρικά ερωτήματα. Ακόμα και η ίδια αρχίζει να αναρωτιέται για το ποια είναι και πόσο την έχει αλλάξει όλη αυτή η παράλογη κατάσταση.

.....κάτι δεν πάει καλά με εμένα από τότε που κατέβηκα στην

κουνελότρυπα. αναστέναξε.

Αρχίζω να πιστεύω στα σοβαρά πως δεν είμαι πια η Αλίκη. Κάποιος θα

Πρέπει να με άλλαξε τότε που με πήρε ο ύπνος σ εκείνο το

περιπατοπέσιμο μέσα από το κέντρο της γης.

Ο κεντρικός χαρακτήρας του έργου, η Αλίκη, μετά την πτώση της στη λαγότρυπα, κινείται σε ένα κόσμο όπου τίποτα δεν είναι ίδιο με τον κόσμο που γεννήθηκε και συνήθισε. Αντιλήψεις της καθημερινότητας ανατρέπονται, οι κανόνες της λογικής καταρρέουν ενώ κοινωνικοί θεσμοί και πρακτικές γίνονται στόχοι χλευασμού.

Δεν είχε ξαναδεί κουνέλι με ρολόι τσέπης

Έπεφτε τόσο αργά που μπόρεσε με την ησυχία της να καθίσει στον αέρα

σταυροπόδι και να κοιτάζει γύρω της.

¹⁹« Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων» Dubium, αρθρογράφος Νίκος Βράντσης

*.....είχαν εμφανιστεί ξαφνικά μερικά αντικείμενα ή είχαν εξαφανιστεί
....το κατέβασε μέχρι τελευταίας σταγόνας κι έγινε μόλις είκοσι εκατοστά*

στο ύψος

....και τώρα ήταν τουλάχιστον τρία μέτρα στο ύψος

Είχε αρχίσει πάλι να μεγαλώνει κι αυτή τη φορά μεγάλωνε κάθε μέλος του

σώματός της χωριστά.»

Η Αλίκη, εκπρόσωπος της παιδικής αφέλειας²⁰ και ανησυχίας, κουβαλά όλα τα ερωτήματα, τις αγωνίες και τα μυστήρια της εποχής της, ταξιδεύοντας σε μια χώρα της φαντασίας της, γεμάτη απορίες, αγωνία και περιέργεια. Όπως ακριβώς συμβαίνει και για τον κόσμο των ενηλίκων που εισέρχονται τα παιδιά.. Έναν κόσμο με κανόνες και πρέπει που καλούνται να μάθουν. Και η απορία παραμένει πάντα η ίδια. Τι θα γινόταν αν δεν υπήρχαν κανόνες και ο καθένας έκανε τι ζωή που ήθελε; Τι θα γινόταν αν δεν ρυθμίζονταν όλα με βάση τη λογική; Η φαντασία και η περιπέτεια κυριαρχούν στον κόσμο της Αλίκης ενώ η λογική απουσιάζει. Η φωνή του συγγραφέα βρίσκεται σε όλο το κείμενο. Ο αφηγητής μοιάζει να γνωρίζει τα πάντα και να εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα. Η αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο μας βοηθά να δούμε την απόλυτη παντογνωσία του αφηγητή., ενώ παράλληλα δημιουργεί την αίσθηση της αντικειμενικότητας, της αποστασιοποίησης από τα δρώμενα.

Κάτι δεν πήγαινε εδώ. Η Αλίκη πασπάτευσε το κούτελό της και ένιωσε κάτι

λείο και ψυχρό. Ξαφνιασμένη κατέβασε το αντικείμενο κάτω-και τι νομίζετε

ότι ήταν εκείνο που άστραψε ολόλαμπρο πάνω στην ποδιά της ;Ήταν μια

χρυσή κορόνα!

²⁰« Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων» Dubium, αρθρογράφος Νίκος Βράντσης

Οι περιπέτειες μια μικρής αυθόρμητης και θαρραλέας κοπέλας, που με την ακτινωτή φαντασία και τον παιδικό αυθορμητισμό της περιπλανιέται σε ένα διαφορετικό και απρόβλεπτο κόσμο όπου τίποτα δεν είναι προδιαγεγραμμένο, τίποτα δεν αποκλείεται και όλα είναι πιθανόν να συμβούν. Το σκηνικό λοιπόν είναι φυσικό και εναλλάσσεται συνεχώς. Η ιστορία ξεκινά με την Αλίκη να βρίσκεται στη όχθη ενός μικρού ρυακιού. Το σκηνικό αλλάζει όψη όταν το κορίτσι αποφασίζει να κυνηγήσει έναν “περίεργο” κατ αυτήν λαγό και καταλήγει στο εσωτερικό ενός πηγαδιού με πολύ βάθος. Ο χώρος μοιάζει περιορίζεται αλλά μια μικρή πόρτα και ένα μαγικό ποτό θα την οδηγήσουν σε έναν τεράστιο κήπο. Όπως καταλαβαίνουμε οι αλλαγές δεν έχουν τέλος και οι χώροι που επισκέπτεται έχουν άμεση σχέση με το μέγεθος που έχει το σώμα της κάθε φορά. Οι λεπτομέρειες κάνουν την εικόνα να ζωντανεύει μπροστά μας και να αντικρίζουμε κι εμείς μαζί με την Αλίκη τα ράφια του περιέργου εκείνου πηγαδιού.

Η Αλίκη προχώρησε στην τύχη κι έφτασε σ ένα δρομακο. Αφού ήταν ο μοναδικός σ όλη την περιοχή η Αλίκη τον ακολούθησε. Είχε πολλές στροφές και, μόλις η Αλίκη έστριψε σε μια πολύ απότομη στροφή, βρέθηκε φάτσα μπροστά σε δυο πιτσιρικούς κοντούληδες και χοντρούληδες σαν βαρελάκια. Στέκονταν εκεί, πιασμένοι αγκαζέ, με το βλέμμα τους καρφωμένο πάνω στην Αλίκη. « Θα πρέπει να είναι δίδυμοι» σκέφτηκε η Αλίκη, γιατί έμοιαζαν σαν δυο σταγόνες νερού. Η μόνη διαφορά ήταν ότι ο ένας έγραφε με κέντημα στο γιακά του « λης» ο δεύτερος «λας». « Βάζω στοίχημα το κεφάλι μου ότι στην πίσω μεριά του γιακά γράφει «τραλα» μурμουύρισε η Αλίκη «και μάλιστα και στους δυο» »

Η αίθουσα του δικαστηρίου στο παλάτι του Βασιλιά και της Βασίλισσας Κούπα ήταν φίσκα από κόσμο. Στους πάγκους του ακροατηρίου ήταν στριμωγμένα

*πουλιά τετράποδα και παράξενα ζώα και σε κάθε ελεύθερη χαραμάδα ήταν
χωμένο και κάποιο ζωντανό τραπουλόχαρτο. Πάνω στο θρόνο καθόταν με
αυστηρό και επίσημο ύφος η Βασίλισσα και ο Βασιλιάς Κούπα. Ήταν φανερό ότι
ο Βασιλιάς ήταν ταυτόχρονα και δικαστής. Είχε φορέσει μια εντυπωσιακή
περούκα που έκανε το στέμμα του να φαίνεται μίζερο. Πάντως η Αλίκη δεν
μπόρεσε να μην γελάσει μόλις τον είδε, οπότε ο γύπας την επανέφερε στην τάξη
με μια επιτιμητική ματιά.*

Με *ύφος* απλό, γλαφυρό, ζωντανό και παιχνιδιάρικο μας βάζει μέσα στο κείμενο και μας περνά τα διλλήματα και τις σκέψεις της Αλίκης. Χρησιμοποιεί όρους απλούς και παραστατικούς δίνοντας μας μια πλήρη εικόνα του τι αντικρίζει η ηρωίδα της ιστορίας μας και τι νιώθει. Η καταγραφή των σκέψεών της, ο *μονόλογος* στο μυαλό της προσδίδουν ζωντάνια και μας συνδέουν κατευθείαν με την πρωταγωνίστρια της ιστορίας μας, αυτή τη μικρή που γεμάτη περιέργεια εξερευνά ένα νέο κόσμο, και χάνετε για λίγο ο αφηγητής από το σκηνικό. Καθετί που περιγράφει καθετί που σκέφτεται μέσα από το χιουμοριστικό τόνο και τη σάτιρα που τα αποδίδει μας προσφέρει μια πιο χαρούμενη και ιδιαίτερη εικόνα στον αναγνώστη, κάτι πέρα από τη λογική χωρίς όρια και βουτηγμένο στη φαντασία. Χωρίς περιττές φράσεις και ανακρίβειες ζωντανεύει το μαγικό αυτό ταξίδι.

*Οι τοίχοι του πηγαδιού ήταν γεμάτοι ράφια και ντουλάπια με βιβλία
και κάθε λογής μικροαντικείμενα. Γεμάτη περιέργεια η Αλίκη άπλωσε
το χέρι της και πήρε ένα βάζο με την ετικέτα “Μαρμελάδα πορτοκάλι”,
αλλά δυστυχώς ήταν άδειο. Η Αλίκη ξεκλείδωσε όλο χαρά. Ύστερα
ζάπλωσε μπρούμυτα στο πάτωμα και κατασκόπευσε έξω από την πόρτα.
Αυτό που είδε παραλίγο να της κόψει την ανάσα. Εκεί έξω ήταν ένας κήπος,*

*ωραιότερος και από τον ίδιο τον παράδεισο! Αχ! πόσο θα ήθελε η Αλίκη να
μπορούσε να τριγυρίσει ανάμεσα στα πολύχρωμα λουλούδια και στα γάργαρα
ποταμάκια...*

Η περιγραφή μας κάνει και εμάς τους αναγνώστες να φανταζόμαστε αυτόν τον υπέροχο κήπο. Επίσης σημαντικό είναι να επισημάνουμε πως όπως κάθε αλλαγή έχει εξήγηση και σύνδεση με το γενικότερο πλαίσιο και σκηνικό έτσι υπάρχει ακολουθία και σε ολόκληρο το έργο. Έτσι όπως η μικρή αποκοιμείται με τη φωνή της αδερφής της και αυτή είναι που την επαναφέρει και στην πραγματικότητα όταν αισθάνεται την αναστάτωσή της.. Οι μικροί διάλογοι επίσης μεταξύ της Αλίκης και των “καινούργιων” της φίλων μας κάνουν να νιώθουμε ότι συμμετέχουμε κι εμείς στο όλο σκηνικό.

Ξέρεις να κάνεις πρόσθεση; » ρώτησε η Λευκή Βασίλισσα.

Μα φυσικά! »φώναξε η Αλίκη ξαναβρίσκοντας το θάρρος της

Πόσο κάνει ένα κι ένα κι ένα κι ένα κι ένα κι ένα κι ένα κι άλλο ένα;

ρώτησε η Μαύρη Βασίλισσα με ραγδαία ταχύτητα

«Δεν ξέρω » είπε η Αλίκη «Μου τα είπατε πολύ γρήγορα»

Αχα. είπαν πάλι και οι δύο βασίλισσες μαζί. «Ούτε πρόσθεση ξέρει να κάνει»

[.....]

[.....]

Όλα συνδέονται και αν και φανταστικά δεν αφήνουν τον αναγνώστη με κενά και απορίες που τον κάνουν να βαριέται. Το αντίθετο θα λέγαμε. Η παρατήρηση μιας τόσο απρόσμενης περιπέτειας είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Η ηρωίδα έχει ως κίνητρα τα

θέλω και τις επιδιώξεις της. Θέλει να δει τι κρύβει η μικρή πόρτα. Ένα μαγικό ποτό θα πραγματοποιήσει την επιθυμία της. Όλο το σκηνικό πραγματοποιεί τις ευχές και ανακαλύπτει τις συνέπειες. Κάθε πράξη της έχει συνέπειες. Κάτι που συμβαίνει και στην πραγματικότητα. Καθετί που κάνουμε μας φέρνει αντιμέτωπους με τα αποτελέσματα των πράξεών μας. Όπως η Αλίκη αντιμετωπίζει με θάρρος ότι στραβό της συμβαίνει έτσι και κάθε παιδί αντιμετωπίζει με ψυχραιμία κάθε καινούργιο που μαθαίνει στον κόσμο που οι μεγάλοι ετοίμασαν γι αυτό.

Οι σκέψεις και οι φόβοι της μας κάνουν να κατανοήσουμε καλύτερα την μικρή ηρωίδα της ιστορίας

«Αχ κρίνε! Αχ να μπορούσες κι εσύ να βλέπεις και να μιλάς! »

Αναστέναξε η Αλίκη.....

Αθώα όπως κάθε παιδί θέλησε το μικρό κρινάκι να έβλεπε ότι κι αυτή.

«Μα γιατί ,κανένας , δεν συμπαθεί τη γάτα μου τη Ντίνα ; » είπε με παράπονο -

και άντε πάλι, άρχισαν να τρέχουν τα δάκρυα στα μάγουλά της.²¹

Άρχισε να στενοχωριέται και να της λείπει η γάτα της. Δείχνει πόσο ευαίσθητη και δεμένη είναι μαζί της καθώς την αναφέρει συχνά. Δείχνει μια ιδιαίτερη σχέση που μόνο ένα παιδί μπορεί να αναπτύξει.

Η Αλίκη λοιπόν είμαστε εμείς. Η Αλίκη είναι το κάθε παιδί. Η συμπεριφορά της στον κόσμο των θαυμάτων είναι η ζωή μας. Κάθε παράλογο που συναντά η Αλίκη σε αυτόν τον ιδιαίτερο και ονειρικό κόσμο συμβολίζει τον παράλογο κόσμο των μεγάλων που τα παιδιά καλούνται να πάρουν θέση. Καθετί μη φυσιολογικό απ τους μεγάλους

²¹Τα αποσπάσματα είναι αυτούσια από το βιβλίο που χρησιμοποίησα το οποίο μεταφράστηκε από την Εύα Βαρδάκη και τις εκδόσεις Πατάκης . Η πρώτη έκδοση του βιβλίου έγινε το 1865

περιθωριοποιείται. Για τα παιδιά είναι μια νέα ανακάλυψη. Μέσα από το βιβλίο βλέπουμε το παιδί του τότε και το παιδί του σήμερα να μην έχουν διαφορές. Φαντασία, ανιδιοτελή αγάπη, περιέργεια, ευαισθησία, δημιουργική σκέψη λίγα από τα χαρακτηριστικά που έχει η Αλίκη το παιδί εκείνης της εποχής και στοιχεία που διατηρεί και το παιδί σήμερα.

TZEIN EYP

Η Σάρλοτ Μπροντέ²² εκδίδει την «Τζέην Έυρ» για πρώτη φορά το 1847 με το ανδρικό ψευδώνυμο Currer Bell και γνωρίζει τεράστια επιτυχία προκαλώντας αντιδράσεις σε κριτικούς και κοινό. Στο βιβλίο έχουμε την εικόνα μιας μικρής κοπέλας που μόνη της αγωνίζεται να μεγαλώσει χωρίς αγάπη και φροντίδα. Μοναδικός εν γνώση της συγγενής η θεία της που κάθε άλλο παρά στοργή και αγάπη της δίνει. Ένα παιδί που μεγαλώνει απότομα. Τα βιώματά της χαραγμένα σε μυαλό και καρδιά. Έχουμε σταδιακά τα γεγονότα που αναφέρονται στην ανατροφή, τις δυσκολίες και τις κακουχίες που αντιμετώπισε ως παιδί και ως ενήλικας. Η πλοκή κατάφερε να αποκτήσει ένα συγκινησιακό αποτέλεσμα μέσα από τραγικά γεγονότα που είχαν μια σειρά και κατανοητή ροή χωρίς ασάφειες και δυσνόητα σημεία

Η Τζέην Έυρ αποτελεί δημιούργημα της Σάρλοτ Μπροντέ και μέσα από ένα συνεχές αφηγηματικό κείμενο, η συγγραφέας αφήνει τη Τζέην να μας περιγράψει τα βιώματά της, και γενικότερα την ιστορία ζωής της. Κυριαρχεί η δική της φωνή και διαπερνά όλο το κείμενο. Ίσως επειδή το βιβλίο είναι γραμμένο σε πρώτο πρόσωπο λέγοντάς μας την ιστορία η ίδια η Τζέην, κατάφερε να νιώσω κι εγώ όλα τα συναισθήματα που ένιωθε από όταν ήταν παιδί. Τον φόβο στο κόκκινο δωμάτιο όπου την τιμωρούσε η θεία της, τη θλίψη για την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου, τον τρόμο και τη μοναξιά..

²²Σαρλότ Μπροντέ « Τζέην Έυρ» μετάφραση Μ. Αλεβίζου εκδόσεις Πατάκης, ,αρθρογράφος Λίνα Κονομάρα «Παιδική λογοτεχνία και ιδεολογία» .

Πάρτε τη στο κόκκινο δωμάτιο και κλειδώστε την εκεί.

Τέσσερα χέρια με άρπαξαν αμέσως και με μετέφεραν επάνω

Αντιστάθηκα σε όλη τη διαδρομή, πράγμα που δεν το είχα κάνει άλλη φορά

και το οποίο ενίσχυσε πολύ την κακή γνώμη που είχαν ήδη για μένα η

Μπέσσυ και η Δις Άμποτ..... Συνειδητοποιούσα πως μια στιγμιαία ανταρσία

με είχε εκθέσει στον κίνδυνο των πιο αλλόκοτων τιμωριών και , όπως και

κάθε εξεγερμένος δούλος έτσι κι εγώ, μες την απόγνωσή μου ένιωθα

αποφασισμένη να φτάσω στα άκρα.

-Κρατάτε της τα χέρια ,Δις Άμποτ.. Κάνει σα μανιασμένη γάτα..

-Ντροπή! Ντροπή! Αναφώνησε η καμαριέρα. Τι απαίσια συμπεριφορά ήταν

αυτή, Δις Ένρ να χτυπήσεις έναν νεαρό κύριο, τον γιο της ευεργέτιδάς σου!

Το νεαρό αφεντικό σου!

-Αφεντικό μου! Από που κι ως που είναι αφεντικό μου; υπηρέτρια είμαι;

-Όχι. Είσαι λιγότερο από υπηρέτρια αφού δεν δουλεύεις για το ψωμί σου.

Άμα δεν κάτσεις ήσυχη θα αναγκαστούμε να σε δέσουμε.....» (σελ 15)

Τη βλέπουμε να βρίσκεται σε μελάδες χωρίς κανείς να παίρνει το μέρος της. Κάνεις δεν υπερασπίζεται τα θέλω και τις ανάγκες της μικρής Τζέην. Μια μικρή αντίδραση ένα ξέσπασμα και η τιμωρία της είναι ο εγκλεισμός της στο κόκκινο δωμάτιο στο οποίο της είπαν πως αν δεν μετανοήσει για ότι έκανε ο Θεός μπορεί να στείλει το κακό να την πάρει μαζί του. Φοβέρες και ψυχολογική βία σε ένα παιδί που δεν έκανε τίποτα κακό. Χωρίς καθόλου υπομονή και αγάπη η θεία της αδιαφορεί για αυτό το παιδί και της φέρεται με απαξίωση και υποτίμηση. Όπως αντιλαμβανόμαστε η ηρωίδα αυτού του

βιβλίου είναι διαφορετική ,σε σχέση με ότι άλλο έχουμε διαβάσει. Είναι πολύ αληθινή και έχει δικές της απόψεις που δεν φοβάται να της πει. .

Ο Τζων δεν αγαπούσε ιδιαίτερα τη μητέρα του και τις αδελφές του, ενώ έτρεφε ιδιαίτερη αντιπάθεια απέναντι σ' εμένα. Με φοβέριζε και με τιμωρούσε, όχι δύο ητρεις φορές τη βδομάδα, ούτε μία ή δύο φορές την ημέρα, αλλά συνέχεια. Κάθε μουκύνταρο τον έτρεμε και κάθε μόριο σάρκας πάνω στα κόκαλά μου ζάρωνε όταν με πλησίαζε. Μερικές φορές τα έχανα εντελώς από τον τρόμο που μου ενέπνεε, αφού ήμουν εντελώς απροστάτευτη απέναντι στις απειλές του και στην πραγματοποίησή τους: οι υπηρέτες δεν ήθελαν να προσβάλλουν το νεαρό αφεντικό τους παίρνοντας το μέρος μου εναντίον του, ενώ η Κα Ρηντ έκανε την κουφή και την τυφλή σ' αυτότο θέμα. Ποτέ δεν τον είχα δει να με χτυπάει και ποτέ δεν τον είχε ακούσει να μου μιλάει άσχημα, παρόλο που συχνά τα έκανε και τα δύο εμπρός της· συχνότερα. ωστόσο, πίσω από την πλάτη της (σελ. 13)

Στα λόγια της βλέπουμε το παράπονο και τη θλίψη της. Η αδικία που υφίσταται αυτό το παιδί και ο φόβος είναι συναισθήματα που το πνίγουν και το βασανίζουν. Δεν νιώθει ασφάλεια, δεν νιώθει αγάπη αλλά κυρίως μοναξιά και απόγνωση. Δόθηκε σε ένα αφιλόξενο περιβάλλον να ανατραφεί και αυτό θα τη σημαδέψει για όλη της τη ζωή. Μέσα από έναν άμεσο και βιωματικό τρόπο ζωντανεύει μπροστά μας ένας άλλος κόσμος γεμάτος αισθήσεις και συγκινήσεις, γεμάτος ένταση και ανατροπές.

*«Αδικία! Αδικία!» έλεγε η λογική μου, ωθούμενη από τις βασανιστικές
περιστάσειςσε μια πρόωρη αν και εφήμερη, αναλαμπή, ενώ η
αποφασιστικότητά μου, εξίσουεξημμένη, με παρακινούσε προς ανορθόδοξα
μέσα ώστε να δραπετεύσω από τηναφόρητη καταπίεση: όπως να το σκάσω ή,
αν δεν ήταν εφικτό αυτό, να μην ξαναφάω και να μην ξαναπιώ τίποτα ώσπου
να πεθάνω..Πόσο ταραγμένη ήταν η ψυχή μου εκείνο το ζοφερό βράδυ(σελ.20)*

Όταν διάβαζα το βιβλίο η Σαρλότ Μπροντέ με είχε βάλει για τα καλά στο κλίμα .Ένιωθα το κρύο και την υγρασία να μου τρυπάνε τα κόκαλα , οι περιγραφές ήταν τόσο καλές που ένιωθα λες και έβλεπα μπροστά μου το κόκκινο δωμάτιο ή το πρόσωπο της κυρίας Ρήντ με το επικριτικό βλέμμα

« Ένα κρεβάτι στηριγμένο σε ογκώδεις στύλους από μαόνι, περιτριγυρισμένο από κουρτίνες από ένα βαθυκόκκινο δαμασκηνό, δέσποζε στο κέντρο σαν θυσιαστήριο.

Τα δύο μεγάλα παράθυρα με τις γρίλιες τους μονίμως κατεβασμένες, ήταν μισοκαλυμμένα από φεστόνια και βέλα από ανάλογο ύφασμα. Το χαλί ήταν κόκκινο, το τραπέζι στη βάση του κρεβατιού ήταν καλυμμένο με ένα πορφυρό κάλυμμα , οι τοίχοι ήταν βαμμένοι σε ένα απαλό πυρόξανθο χρώμα, με μια ιδέα ροζ και η ντουλάπα, η τουαλέτα και οι καρέκλες ήταν από παλιό μαόνι περασμένο μ ένα σκούρο λούστρο. Σ εξίσου περίοπτη θέση υπήρχε μια μεγάλη πολυθρόνα με μαξιλάρια..... Το δωμάτιο ήταν παγωμένο αφού το τζάκι άναβε σπάνια.....

Ο Κοξ Ρήντ ήταν νεκρός εννιά χρόνια. Την τελευταία του πνοή την άφησε σ αυτό το

δωμάτιο...το κάθισμα που μ άφησαν καθηλωμένη ήταν ένα χαμηλό σκαμπό, πλάι στο μαρμάρινο τζάκι..... Η απώλεια αισθήσεων έκλεισε τη σκηνή (σελ.24)

Ήτανε μια γυναίκα εύρωστη με τετράγωνους ώμους και γεροδεμένα άκρα, όχι ψηλή και, παρότι εύσωμη ούτε παχιά. Το πρόσωπό της ήταν κάπως πλατύ και η κάτω γνάθος υπερτροφική και πολύ στέρεη. Το μέτωπό της ήταν στενό, το πηγούνι της μεγάλο και πεταχτό, και η μύτη και το στόμα της μάλλον κανονικά. Κάτω από τα αραιά φρύδια της θαμπόφεγγαν δύο μάτια εντελώς ανελέητα. Το δέρμα της ήταν σκούρο και θαμπό και τα μαλλιά της σχεδόν κατάξανθα....(σελ.37)

Περιγράφει καθετί γύρω της κάνοντας μας να νιώθουμε παρών. Καθετί που νιώθει και που αισθάνεται παίρνει ζωή μέσα από τα λόγια της και εμείς αυτό το λαμβάνουμε. Μοναδικός τρόπος γραφής και αναπαράστασης γεγονότων. Η λιποθυμία της κλείνει μια τόσο έντονη σκηνή . Μια τόσο απάνθρωπη συμπεριφορά απέναντι σε ένα παιδί. Υπέστη νευρικό κλονισμό εξαιτίας μιας αδικαιολόγητης τιμωρίας. Είναι μια ηρωίδα αλλιώτικη που διαβάζοντας το βιβλίο δένεσαι μαζί της, τη θαυμάζεις για τον τρόπο που αντιμετωπίζει τα πράγματα και δεν παραδίνει τα όπλα και κολλάς μαζί της κι ας είναι ένα πρόσωπο που ουσιαστικά δεν υπήρξε ποτέ. Έτσι σύντομα θα βρεθεί εσώκλειστη σε ένα φιλανθρωπικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, το Λόγουντ, απ' όπου δεν λείπουν η κακομεταχείριση, η αδικία, η ανισότητα, οι αναποδιές και οι κακές στιγμές. Επίσης οι περιγραφές μας κάνουν να έχουμε μια ποιο ολοκληρωμένη εικόνα όχι μόνον του περιβάλλοντος που ζούσε αλλά ζωντανεύουν περίτεχνα μπροστά μας τους ανθρώπους γύρω της.

Το σκηνικό γύρω από το οποίο ξετυλίγεται η ζωή της μικρής Τζέην είναι το σπίτι του θείου της κ.Ρηντ ο οποίος έχει πεθάνει και την ανατροφή της έχει αναλάβει η σκληρή και αυταρχική θεία της. Τα τρία ξαδέρφια της παίρνουν το μέρος της μαμάς τους όπως και το

υπόλοιπο προσωπικό ακολουθεί οδηγίες παίρνοντας από την Τζέην την ευκαιρία για ένα ζεστό σπιτικό. Μόνο η αυλή είναι ο χώρος που μπορεί να ξεφύγει και αυτό πολύ σπάνια. Όλα γίνονται μέσα στους τοίχους ενός πλούσιου μεν αλλά αφιλόξενου σπιτιού.

-Χαίρομαι που δεν είστε συγγενής μου: δεν θα σας πω άλλη φορά θεία όσο ζω.

Ποτέ δεν πρόκειται να έρθω να σας δω όταν μεγαλώσω. Κι αν με ρωτήσει κανείς αν σας συμπαθώ και πως μου φερόσαταν, εγώ θα πω ότι η σκέψη σας και μόνο μου προκαλεί αηδία και ότι μου φερόσαταν άθλια και απάνθρωπα.....(σελ. 49)

Νομίζετε ότι εγώ δεν έχω αισθήματα, ότι μπορώ να ζήσω χωρίς καθόλου αγάπη και σας περνάει για καλή γυναίκα, αλλά εσείς είστε κακιά, σκληρόκαρδη. Εσείς είστε η δολερή. Ενώ δεν είχα ακόμα ολοκληρώσει την απάντησή μου, η ψυχή μου άρχισε αδιαστέλλεται, να αγάλλεται, από το ποιο παράξενο αίσθημα ελευθερίας, θριάμβου, που είχα νιώσει ποτέ. Ήταν σαν να έσπασαν κάποια αόρατα δεσμά και να κατάκτησα μια ανέλπιστα ελευθερία. Το συναίσθημα δεν ήταν καθόλου αδικαιολόγητο : η Κα Ρηντ έδειχνε τρομαγμένη. Το εργόχειρο της είχε γλιστρήσει από τα γόνατα, ανασήκωνε τα χέρια της, κουνιόταν πέρα δώθε και το πρόσωπό της συστρεφόταν σαν να ήταν έτοιμη να κλάψει.(σελ. 49)

Έμεινα εκεί ολομόναχη, νικητής της αναμέτρησης. Ήταν η ποιο σκληρή μάχη που είχα δώσει και η πρώτη νίκη που είχα καταγάγει. Στάθηκα λόγο στο χαλί εκεί που

στεκόταν ο Κος Μπρόκλχερστ, και απόλαυσα τη μοναξιά του κατακτητή. Στην αρχή χαμογελούσα από μέσα μου και ένιωθα μεταρσιωμένη. Αλλά αυτή η σφοδρή ηδονή κόπασε μέσα μου το ίδιο σύντομα όσο και οι επιταχυμένοι παλμοί της καρδιάς μου. Είναι αδύνατο για ένα παιδί να λογοφέρει με ένα μεγαλύτερό του, όπως έκανα εγώ- να διοχετεύσει ανεξέλεγκτα τα εξαγριωμένα αισθήματά του, όπως τα διοχέτευσα εγώ- , χωρίς ύστερα να αισθανθεί τις τύψεις της μεταμέλειας και το ρίγος των συνεπειών. Μία λωρίδα φλεγόμενα ρείκια, ζωνηρή, ακτινοβολούσα, αδηφάγος, θα ήταν το προσφύτεστερο έμβλημα για τον νου μου όσο κατηγορούσα και απειλούσα την Κα Ρηντ.»²³ (σελ. 50)

Ο τρόπος γραφής της Σάρλοτ Μπροντέ έχει τη δύναμη να σε παρασύρει σε ένα μουντό κόσμο. Κόσμο μακρινό και δύσκολο για να ζήσει και να μεγαλώσει ένα παιδί μόνο του. Η χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου και το απλό, ζωντανό και φροντισμένο ύφος μαζί με τον εξομολογητικό τόνο μας κάνουν να αντιληφθούμε τον τρόπο ζωής της εποχής, τη διαφθορά, την εκκεντρικότητα της αριστοκρατίας, τη μελαγχολία, την αυτοσυγκράτηση, την πειθαρχία, την τρομερή έκρηξη αυτού του μικρού κοριτσιού και παράλληλα την απελπισία στα λόγια της. Μας μεταφέρει το θυμό της και τη στενοχώρια της. Είμαστε σε θέση να νιώσουμε την ψυχολογική κατάσταση της ηρώιδας του βιβλίου τη συγκεκριμένη στιγμή μου εξωτερικεύει για πρώτη φορά τα όσα νιώθει. Μέσα από το συγκεκριμένο απόσπασμα νιώθουμε την εσωτερική της δύναμη, ακούμε την κραυγή για μια καλύτερη ζωή, για ένα ποιο ζεστό σπιτικό. Κάθε λέξη της συγγραφέα δείχνει ακριβώς τι κρύβει στην καρδιά της η μικρή Τζέην. Η Μπροντέ μέσα από το λόγο της καταφέρνει

²³Τα αποσπάσματα είναι αυτούσια από το βιβλίο που διάβασα την μετάφραση έχει κάνει η Μαριλένα Αλεβίζου από τις εκδόσεις Πατάκης.

την εικόνα να ζωντανεύει μπροστά μας και να νιώθουμε ότι η ηρωίδα του βιβλίου.

Με κεντρικό θέμα το παιδί βλέπουμε πως οι ενήλικες τα παιδιά δεν τα υπολόγιζαν ιδιαίτερα όταν δεν ήταν δικά τους. Έτσι και η θεία της μικρής την κακομεταχειριζόταν, την τιμωρούσε και τελικά την έστειλε σε ένα όχι καλό σχολείο μόνο και μόνο για να την ξεφορτωθεί. Την πρόσβαλε και τη μείωνε συνεχώς τονίζοντας πως δεν έχει δικαιώματα αλλά μόνο υποχρεώσεις. Θα έπρεπε να είναι ευγνώμων και μόνο που έχει στέγη να κοιμηθεί. Της μιλούσε άσχημα, την έλεγε ύπουλη και πονηρή. Χαρακτηριστικά που δεν αρμόζουν σε παιδί. Πόσο δόλιο και ύπουλο μπορεί να είναι όταν το μόνο που κάνει είναι να διαβάζει βιβλία και να προσπαθεί να μην κάνει φασαρία. Η ταπείνωση της λες και είχε γίνει σκοπός για τη θεία της. Και στο σχολείο που φρόντισε να μπει θεώρησε καλό για την Τζέην να μην βγαίνει ούτε τις διακοπές μέχρι την ενηλικίωσή της. Μια πολύ δύσκολη εποχή για να γεννηθείς χωρίς κάποια προνόμια απ' ότι βλέπουμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο 19ος αιώνας αποτελεί ένα δύσκολο χρονικό διάστημα. Οι κοινωνίες έχουν τεράστιες αντιθέσεις μεταξύ τους. Πάμπλουτοι και υπερβολικά φτωχοί. Σνομπισμός επίσημος, όπου μόνο τα άτομα που προέρχονται από την ίδια κοινωνική τάξη και ποιο συγκεκριμένα από την αριστοκρατία συναναστρέφονται μεταξύ τους και είχαν μέλλον και τη δυνατότητα για μια καλύτερη ζωή με υλικά αγαθά και δικαίωμα στη μόρφωση. Η απόκτηση χρημάτων ήταν ο μόνος λόγος ύπαρξης. Υψηλή κοινωνία και πλούσιοι επιχειρηματίες όπου κυβερνούσαν τους “κατώτερους” τους σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Αγώνας για πλούτο και εξουσία. Υπήρχες και αποτελούσες σεβαστό πρόσωπο μόνο αν τα είχες. Το πως ζούσαν και μεγάλωναν παιδιά ορφανά δεν αποτελούσε πρόβλημα της εποχής. Οι άνθρωποι δύσκολα νοιάζονταν για το συνάνθρωπό τους. Κατά κύριο λόγο αδιαφορούσαν και εκμεταλλεύονταν καταστάσεις και ανθρώπους και μάλιστα το συγκεκριμένο αιώνα το συχνότερο θύμα εκμετάλλευσης ήταν τα παιδιά. Παιδιά σκλάβοι, υποσιτιζόμενοι μαθητευόμενοι, άστεγα να περιπλανιούνται χωρίς προορισμό. Αυτή τη σκληρότητα επιλέγουν να μας δείξουν τα αναγνώσματα που διαβάσαμε. Παιδιά μόνα, χωρίς οικογένεια, χωρίς σπίτι, χωρίς τα απαραίτητα εφόδια για να ξεκινήσουν τη ζωή τους. Ο μικρός Όλιβερ του Ντίκενς έρχεται αντιμέτωπος κάθε μέρα με τον εξευτελισμό και την ταπείνωση. Τιμωρείται άδικα και διώχνεται ακόμα και από το ορφανοτροφείο. Όπου κι αν πηγαίνει πάντα κάποιος θα τον κακομεταχειριστεί και καταπατήσει τα δικαιώματα, τα θέλω και τις ανάγκες του. Παιδιά της εποχής του που δεν ανήκουν στην κατηγορία της αριστοκρατίας μάχονται μόνα τους καθημερινά για ένα κομμάτι ψωμί. Η κοινωνία παρόλα αυτά αδιαφορεί. Πραγματικά είναι σοκαριστικό ένα παιδί δέκα μόλις ετών να εργάζεται και να περιπλανιέται στους δρόμους. Η Τζέην Ευρ, στη συνέχεια, της Σάρλοτ Μπροντέ βλέπουμε και πάλι ένα κοριτσάκι ορφανό να αναγκάζεται να μείνει με την θεία της .

Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση θα νιώθαμε καλά που ένας συγγενής αναλαμβάνει την φροντίδα και την ανατροφή ενός ορφανού παιδιού από το ευρύτερο οικογενειακό του περιβάλλον. Στη συγκεκριμένη περίπτωση όμως βλέπουμε μια σκληρή θεία που φέρεται

με αυστηρότητα και κακία στην ανιψιά της. Την τιμωρεί άδικα, την προσβάλλει και την εξευτελίζει, την μειώνει δείχνοντάς πως αξίζει λιγότερο και από μία υπηρέτρια. Και σαν να μην έφτανε όλη αυτή η ανεπίτρεπτη συμπεριφορά προς μια μικρή ανυπεράσπιστη κοπέλα αποφασίζει να τη στείλει σε ένα σχολείο θέλοντας να την ξεφορτωθεί. Επιλέγει ένα σχολείο όμως που δεν φημίζεται για τις σωστές παιδαγωγικές του μεθόδους και ζητάει ακόμα και τις γιορτές να μην επιτρέπεται η έξοδος στη μικρή Τζέην ωστόσο ενηλικιωθεί. Δύσκολα μπορεί κανείς να κατανοήσει τον τρόπο που σκεφτόταν αυτή η γυναίκα και δεν συμπάθησε ή έστω να λυπήθηκε αυτό το κορίτσι που έχασε τους γονείς της και αναζητά ένα χάδι και μια οικογενειακή ατμόσφαιρα για να επουλώσει τις πληγές της απώλειας. Βλέπουμε λοιπόν ανθρώπους σκληρούς, ανίκανους να φερθούν σωστά και να προστατέψουν ένα παιδί. Ένας αιώνας, μια κοινωνία όπου η παιδική ηλικία και οι ανάγκες ενός παιδιού δεν υφίστανται. Έπειτα ο Λουίς Κάρολ έρχεται με τη σειρά να μιλήσει όχι για εγκατάλειψη και οδυνηρές καταστάσεις αλλά να κάνει λόγο για την μετάβαση του παιδιού στον κόσμο των ενηλίκων και της ανάγκες που έχει προκειμένου να ενταχθεί στην κοινωνία. Μέσα από ένα φανταστικό και ονειρικό κόσμο μας δείχνει τον τρόπο που ένα παιδί αντιλαμβάνεται τον κόσμο των ενηλίκων. Σαν ένα κόσμο δύσκολο και παράλογο. Αυτό είναι διαχρονικό ωστόσο. Δηλαδή κάθε παιδί ανεξαρτήτως εποχής και χρονική περίοδο δυσκολεύεται να κατανοήσει το κόσμο των “μεγάλων”. Ποιο δύσκολα όμως για το τότε παιδί λόγω της αδιαφορίας των ενηλίκων προς τους μικρούς μας ήρωες. Το παιδί αναγκάζεται μόνο του να εξερευνήσει και να βρει απαντήσεις. Αντιμετωπίζεται σαν μικρογραφία ενηλίκου και όχι σαν μια ιδιαίτερη προσωπικότητα με ιδιαίτερες ανάγκες. Και πάλι η παιδικότητα σαν έννοια δύσκολα μπορεί να ειπωθεί και αγνοούνται οι δυνατότητες του παιδιού και το νεαρό της ηλικία του. Την εικόνα για το παιδί του τότε έρχεται να συμπληρώσει ο Σαιντ Εξυπερύ μιλώντας για για προβληματισμούς σχετικά με τον άνθρωπο, τις αξίες και τους στόχους του. Μέσα από έναν παραλληλισμό και ποιο συγκεκριμένα ενός τριαντάφυλλου με την αγάπη επιθυμεί να μας δείξει πόση φροντίδα χρειάζεται κάτι τόσο μικρό όσο ένα λουλούδι. Έτσι και το παιδί κατ επέκταση χρειάζεται φροντίδα και κατανόηση, ειδική μεταχείριση προκειμένου να μεγαλώσει και να ενταχθεί ανάμεσά μας. Στην περιγραφή του, βλέπουμε πως ο συγγραφέας αποδίδει σ’ αυτό ανθρώπινα χαρακτηριστικά. *“ετοιμάζε την ομορφιά του κρυμμένο στο πράσινο δωμάτιό του” “ ντύνονταν αργά”*. Χαρακτηριστικά θετικά όσο και

αρνητικά με στόχο να αποδείξει ότι το να αγαπάς είναι διαδικασία αλληλεξάρτησης που πρέπει να χαρακτηρίζεται από εκτίμηση, ειλικρίνεια και υπευθυνότητα. Κάθε παιδί έχει ανάγκη τη φροντίδα και την προσοχή από έναν μεγαλύτερο. Μια εποχή δύσκολη να μεγαλώσει ένα παιδί. Μια εποχή όχι πολύ μακρινή από τη δικιά μας, μα τόσο υπερβολικά διαφορετική. Οι συγγραφείς έχουν αναλάβει το ρόλο να μας δώσουν την εικόνα του παιδιού της εποχής τους μέσα από τα δικά τους μάτια και τη δική του οπτική. Άλλοι προβάλλουν έντονα τις αντιστάσεις τους σχετικά με την επικρατούσα κατάσταση, άλλοι ποιο συγκρατημένοι καλύπτουν περίτεχνα το λόγο τους. Μέσα από όλες αυτές τις πληροφορίες είναι αδύνατον να μην συγκρίνουμε το παιδί του τότε με το παιδί του σήμερα.

Τα παιδιά της εποχής μας αντιμετωπίζονται με ευαισθησία σαν μια αδύναμη κοινωνικά ομάδα που χρειάζεται προστασία. Γίνονται έρευνες και προτάσσονται οι ιδιαίτερες ανάγκες κάθε παιδιού. Πολλοί ασχολήθηκαν και εμβάθυναν στις ανάγκες του παιδιού μας δείχνοντάς μας πόσο σημαντική είναι η παιδική ηλικία και τι αντίκτυπο έχει στο παιδί και στη μετέπειτα ωρίμανσή του. Όπως για παράδειγμα ο Piaget²⁴ που μελέτησε για την ψυχοπνευματική εξέλιξη του παιδιού, το τμήμα κοινωνιολογίας του πανεπιστημίου Αιγαίου²⁵ είχε ως επίκεντρο της μελέτης του την ανασκόπηση των ψυχολογικών και κοινωνιολογικών θεωριών της κοινωνικοποίησης για παιδιά ηλικίας 4-6 ετών. Επίσης παρουσιάζονται τα πεδία κοινωνικοποίησης παιδιών προσχολικής ηλικίας, δίνοντας έμφαση στο ρόλο της οικογένειας, της προσχολικής εκπαίδευσης και της ομάδας ομηλικών. Όλα παίζουν ρόλο πλέον, ενώ τα λογοτεχνικά κείμενα μας φανέρωσαν εικόνες παιδιών τελείως διαφορετικές και σκληρές. Το ότι ασχολήθηκαν και συνεχίζουν να ασχολούνται και να μελετάν το παιδί και τα ερεθίσματα που χρειάζεται για υγιή ανάπτυξη είναι σημάδι για το πόσο το υπολογίζουν και πόσο σημαντική θεωρούν την επίδραση στοιχείων πάνω του. Επίσης σημαντικό επίτευγμα της εποχής μας αφορά την εκπαίδευση η οποία δεν αποτελεί πλέον προνόμιο των λίγων αλλά προσφέρεται δωρεάν

²⁴Piaget 1896-1980 . Ελβετός φιλόσοφος, φυσικός επιστήμονας και ψυχολόγος, ιδιαίτερα γνωστός για τις μελέτες του σχετικά με τα παιδιά, την θεωρία της γνωστικής ανάπτυξης και για την επιστημολογική του άποψη γνωστή και ως γενετική επιστημολογία. Μεσσήνης Σταύρος Ανοικτό Ίδρυμα Εκπαίδευσης

²⁵Κοινωνικοποίηση και Προαγωγή Ψυχικής Υγείας στην Προσχολική Ηλικία. Έρευνα Εφαρμοσμένη στην Ανάπτυξη Καινοτόμων Τοπικών και Περιφερειακών Πολιτικών και την Κοινωνική Συνοχή .

σε όλα τα παιδιά. Ένα ακόμα θετικό της εποχής μας είναι πως και η κοινωνία βρίσκεται στο πλευρό του παιδιού και με νόμους το προστατεύει. Απαγορεύεται η παιδική εργασία και η εκμετάλλευση. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα χαρακτηριστικά και την προσωπικότητα κάθε παιδιού. Φροντίζεται η ολόπλευρη ανάπτυξή τους μέσα από τα απαραίτητα τα κίνητρα. Υπάρχει ενδιαφέρον για την συναισθηματική του κατάσταση, για τη συμμετοχή του σε δραστηριότητες , για τη διαχείριση σκέψης ,για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας , της κρίσης και των γνωστικών ικανοτήτων του. Δίνεται τόση προσοχή και σημασία στην παιδική ηλικία και στα εφόδια που είναι απαραίτητα για το κάθε παιδί που μόνο εντύπωση μπορεί να μας προκαλέσει αυτή η σημαντική αλλαγή που σημειώθηκε απέναντι στο παιδί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Δίγα λόγια για τους συγγραφείς των τεσσάρων βιβλίων

Ο Κάρολος Ντίκενς, ορθότερα Τσαρλς Ντίκενς (Charles Dickens, 7 Φεβρουαρίου 1812- 9 Ιουνίου 1870) ήταν Άγγλος μυθιστοριογράφος. Ο Κάρολος Ντίκενς υπήρξε ένας από τους πιο διάσημους Άγγλους μυθιστοριογράφους. Θεωρείται ένας από τους καλύτερους συγγραφείς της Βικτωριανής Εποχής (19ος αιώνας). Η δημοτικότητα του ποτέ δεν μειώθηκε στη διάρκεια της ζωής του και σήμερα ακόμη η εκτίμηση για το έργο του είναι πολύ υψηλή. Πολλά από τα μυθιστορήματά του, με το έντονο ενδιαφέρον που παρουσίαζαν για την κοινωνική μεταρρύθμιση, εμφανίστηκαν αρχικά στα περιοδικά σε συνέχειες, κάτι που εκείνη την εποχή ήταν πολύ διαδεδομένο. Σε αντίθεση με άλλους συγγραφείς, οι οποίοι ολοκλήρωναν τα μυθιστορήματά τους πριν τα εκδώσουν σε συνέχειες, ο Κάρολος Ντίκενς έγραφε το μυθιστόρημά του και το εξέδιδε συγχρόνως σε συνέχειες. Η πρακτική αυτή προσέδωσε στις ιστορίες του ένα συγκεκριμένο ρυθμό, ο οποίος τονιζόταν από δραματικές στιγμές με αποτέλεσμα το κοινό να περιμένει με ανυπομονησία τη συνέχεια του μυθιστορήματος.

Η συνεχής δημοτικότητα των μυθιστορημάτων και των μικρών ιστοριών του είναι τέτοια που δε σταμάτησαν ποτέ να εκδίδονται. Η δουλειά του έχει επαινεθεί για την καλλιέργεια της πεζογραφίας και τις μοναδικές μορφές που δημιούργησε από συγγραφείς όπως ο Τζορτζ Γκίσινγκ, ο Λέων Τολστόι και ο Γκίλμπερτ Κηθ Τσέστερτον, αν και άλλοι, όπως ο Χένρι Τζέιμς και η Βιρτζίνια Γουλφ, την επέκριναν για τη συναισθηματικότητα και την αληθοφάνειά της. Ο Κάρολος Ντίκενς ήταν γιος του Τζον Ντίκενς, δημοσίου υπαλλήλου με μικρό μισθό, που ποτέ δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στα έξοδά του. Όταν τέλος οι δανειστές του τον κυνήγησαν και τον έριξαν στη φυλακή για τα χρέη του, ο νεαρός Κάρολος πληγώθηκε τόσο βαθιά, ώστε πήρε την απόφαση να αγωνιστεί για να γλυτώσει από τη φτώχεια και τα χρέη. Σε ηλικία δεκαπέντε ετών αναγκάστηκε να διακόψει το σχολείο και να εργαστεί σε εργοστάσιο βερνικιών για να συντηρήσει την οικογένειά του. Από την περιπέτεια αυτή άντλησε πολύτιμες εμπειρίες για το κατοπινό του έργο. Μια απροσδόκητη κληρονομιά ήρθε να βγάλει τον Τζον Ντίκενς από την φυλακή και να

απαλλάξει τον Κάρολο από τη δουλειά που μισούσε. Αφού πήγε άλλον ένα χρόνο στο σχολείο, έπιασε δουλειά στο γραφείο ενός δικηγόρου. Κι αυτή η δουλειά δεν του άρεσε, γι' αυτό έμαθε στενογραφία και έγινε ανταποκριτής εφημερίδος. Κανείς άλλος ανταποκριτής στο Λονδίνο δεν μπορούσε να συγκριθεί με τον Κάρολο Ντίκενς στην ακρίβεια και στην ταχύτητα των ειδήσεων. Στις διαθέσιμες ώρες του έγραφε διηγήματα, βάζοντας μέσα τα πρόσωπα που γνώριζε, τους ανθρώπους που συναντούσε στο δρόμο και τους τύπους που δημιουργούσε με τη γόνιμη φαντασία του, εμφυσώντας στον καθένα τη γνώριμη πνοή του Ντίκενς. Το πρώτο του έργο, με τίτλο "Σκιαγραφήματα του Μποζ", τυπώθηκε το 1836. Την ίδια χρονιά, ένα άλλο από τα διηγήματά του δημοσιεύθηκε και αποτέλεσε την εκκίνηση της σταδιοδρομίας που επρόκειτο να δικαιώσει τη βαθιά πεποίθηση που είχε από τα πρώτα του παιδικά χρόνια ότι επρόκειτο να γίνει μεγάλος. Το Μάρτιο του 1836 κυκλοφόρησαν τα "Χαρτιά του Πίκγουικ", που έγιναν ανάρπαστα από το αναγνωστικό κοινό. Μετά εκδόθηκε ο "Όλιβερ Τουίστ", εμπνευσμένος από όσα είχε δει και γνωρίσει ο Ντίκενς στις περιοδείες του ως ανταποκριτής εφημερίδος.

Κατά τη διάρκεια των πρώτων αυτών επιτυχιών του, ο Ντίκενς είχε παντρευτεί την Αικατερίνη Χόγκαρθ και η οικογένειά του μεγάλωσε με γοργό ρυθμό καθώς απέκτησε εννέα παιδιά. Τα οικονομικά του επίσης βελτιώθηκαν πολύ και συνεχώς άλλαζε σπίτι, το ένα πιο μεγάλο από το άλλο. Η δημοτικότητα του Ντίκενς μεγάλωνε κι αυτή. Έγινε γνωστός στην Αμερική όσο ήταν και στην Αγγλία. Το 1842 διέσχισε τον Ατλαντικό και οι Αμερικανοί τον υποδέχθηκαν με τον χαρακτηριστικό ενθουσιασμό τους. Κι όμως, του νεαρού Ντίκενς οι Αμερικανοί τού φάνηκαν ακαλλιέργητοι και θορυβώδεις, μασούσαν καπνό, είχαν δούλους και δεν σέβονταν την ξένη πνευματική ιδιοκτησία. Δεν δίστασε καθόλου να εκφράσει τις απόψεις του και γυρίζοντας στην Αγγλία έγραψε τις όχι και τόσο κολακευτικές εντυπώσεις από την Αμερική στα "Αμερικάνικα Σημειώματα" (1842) και στο "Μάρτιν Τσάζλγουϊτ" (1843-1844). Το 1843 είχε εκδώσει τα "Χριστουγεννιάτικα Κάλαντα" που γνώρισε πολύ μεγάλη επιτυχία, ενώ αργότερα ακολούθησε ο "Δαβίδ Κόπερφιλντ". Ο "Δαβίδ Κόπερφιλντ" (1849-1850) είναι σχεδόν η αυτοβιογραφία του Ντίκενς. Στο έργο αυτό απαθανατίζει τον πατέρα του στο πρόσωπο του κ. Μικόμπερ, και τον εαυτό του στο πρόσωπο του Δαβίδ. Το 1860-1861 εξέδωσε σε σειρές τις "Μεγάλες Προσδοκίες". Το 1867 μια πολύ δελεαστική προσφορά από την Αμερική τον έκανε να διασχίσει πάλι τον Ατλαντικό. Το 1868 ο Ντίκενς επέστρεψε στην Αγγλία και δύο χρόνια

αργότερα, το 1870, πέθανε στο Ρότσεστερ.

Το βιβλίο που τον έκανε να ξεχωρίσει παγκοσμίως, ήταν ο “Όλιβερ Τουίστ” (1838), ένα μυθιστόρημα μμέσα από το οποίο ο Ντίκενς κατήγγειλε τις άθλιες συνθήκες στις οποίες ζούσαν τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα, το 19ο αιώνα, στη Βικτοριανή Αγγλία. Ο Όλιβερ ήταν μια ζωντανή πραγματικότητα, ήταν ο καθρέφτης της Βρετανικής κοινωνίας εκείνης της εποχής (οικονομική ανισότητα, φτώχεια, πείνα, νεανική εγκληματικότητα, κακομεταχείριση ορφανών στα άσυλα κ.α.). Ο Ντίκενς δεν έπαψε ποτέ μέσα από πολλά μυθιστορηματά του, να κατακρίνει την κοινωνική αδικία και την υποκρισία της Βικτοριανής εποχής.

Ο Μικρός Πρίγκιπας γράφτηκε από τον **Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ** (29 Ιουνίου 1900- 31 Ιουλίου 1944) ο οποίος ήταν Γάλλος συγγραφέας, γνωστός στο ευρύ κοινό από τη συγγραφή του συγκεκριμένου βιβλίου , το οποίο μεταφράστηκε σε 250 γλώσσες. Ο Αντουάν Ντε Σαιντ-Εξυπερύ γεννήθηκε στην πόλη Λυών της Γαλλίας το 1900 . Αφού μαθήτευσε σε εκκλησιαστικά ιδρύματα, όπου αποδείχτηκε απείθαρχος μαθητής, απέτυχε διαδοχικά στη Ναυτική Σχολή και την EcoleCentrale, προτού εγγραφεί τελικά στη Σχολή Καλών Τεχνών . Το 1921, με την ευκαιρία της στρατιωτικής του θητείας, πήρε δίπλωμα πιλότου κι έγινε πιλότος στη Γαλλική Αεροπορική Εταιρεία και κατόπιν στη Latecoere. Στον αερολιμένα ανεφοδιασμού της γραμμής Καζαμπλάνκας-Ντακάρ στο ακρωτήριο Judy στο Μαρόκο, ανακάλυψε την έρημο.

Το πρώτο του μυθιστόρημα, “Ταχυδρομείο του Νότου”, εκδόθηκε το 1928. Την επόμενη χρονιά ο Σαιντ-Εξυπερύ έγινε διευθυντής της AeropostaArgentina στο Μπουένος Άιρες, όπου γνώρισε την Κονσουέλο Σουνσίν, την οποία παντρεύτηκε το 1931. Την ίδια εκείνη χρονιά βραβεύτηκε με το PrixFemina για το μυθιστόρημά του “Νυχτερινή πτήση” και παραιτήθηκε από την Aeroposta. Έγινε κύριος ανταποκριτής της France-Soir στη Ρωσία και κατόπιν στην Ισπανία το 1936. Το 1937, επιστρέφοντας στην αεροπορία, εδραίωσε την από αέρος σύνδεση Καζαμπλάνκας-Τιμπουκτού. Μετά από ένα σοβαρό ατύχημα, αφοσιώθηκε στη συγγραφή. Ο Εξυπερύ δεν ήταν όμως ένας διηγηματογράφος, αλλά ένας

βαθύς φιλόσοφος που αποτύπωνε τη ζωή κι ανέλυε τον προορισμό της. Το μυθιστόρημα “Η γη των ανθρώπων”, το 1939 του χάρισε το Μεγάλο Βραβείο Μυθιστορήματος της Γαλλικής Ακαδημίας. Με το ξέσπασμα του πολέμου επέστρεψε στην ενεργό υπηρεσία, παρά την κατάσταση της υγείας του, αλλά αποστρατεύθηκε στο Αλγέρι το 1940, λόγω ηλικίας. Αναχώρησε για τη Νέα Υόρκη, όπου καταπιάστηκε μ’ ένα μεγάλο έργο, το “Κάστρο”, που συγκέντρωνε τους στοχασμούς μιας ζωής και εκδόθηκε μόλις το 1948. Το 1943 εκδίδει τον “*Μικρό Πρίγκιπα*” και το “Γράμμα σ’ έναν όμηρο”. Γύρισε στην Ευρώπη για να καταταγεί στις γαλλικές αεροπορικές δυνάμεις με τον βαθμό του ταγματάρχη. Στις 31 Ιουλίου 1944 πραγματοποίησε μια αναγνωριστική αποστολή προς την κοιλάδα του Ρήνου, απ’ όπου δεν επέστρεψε. Ο Σαιντ Εξυπερύ εξαφανίστηκε με το αεροπλάνο του το 1944, ανοιχτά της Κορσικής, ενώ εκτελούσε την ένατη πολεμική του αποστολή κυνηγώντας γερμανικά καταδιωκτικά. Τα βιβλία του και η ζωή του έχουν γίνει θέματα περίπου 10 ταινιών, αν και μερικές από αυτές έχουν χαθεί από τις προπολεμικές ταινιοθήκες.

Ο Τσαρλς Λούτγουϊτζ Ντότζσον(27 Ιανουαρίου 1832 - 14 Ιανουαρίου 1898), γνωστός περισσότερο με το ψευδώνυμο **Λιούις Κάρολ**, ήταν Άγγλος συγγραφέας, μαθηματικός, φωτογράφος και κληρικός. Ανάμεσα στα πιο δημοφιλή λογοτεχνικά έργα του, ανήκουν Η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων και τα ποιήματα Το Κυνήγι του Φιρχαρία και Jabberwocky. Η οικογένειά του ήταν Βορειοαγγλικής καταγωγής, ιδιαίτερα συντηρητική, διατηρώντας παραδοσιακά ισχυρούς δεσμούς με την Αγγλικανική Εκκλησία. Ο Κάρολ γεννήθηκε και έζησε τα πρώτα του παιδικά χρόνια στο Daresbury της βόρειας Αγγλίας ενώ σε ηλικία έντεκα ετών, ακολούθησε την οικογένειά του στο χωριό Croft-on-Tees, όπου μετακόμισε. Οι πρώτες του σπουδές περιλάμβαναν μαθήματα κατ' οίκον, αλλά στα δώδεκα του χρόνια, οι γονείς του τον έστειλαν σε ιδιωτικό σχολείο, στη γειτονική περιοχή του Ρίτςμοντ. Τον αμέσως επόμενο χρόνο, μεταφέρθηκε στο Rugby School, ένα από τα παλαιότερα δημόσια σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι επιδόσεις του υπήρξαν εξαιρετικές. Τον Ιανουάριο του 1851, εγκαταστάθηκε στην Οξφόρδη, όπου φοίτησε στο κολέγιο Christ Church. Στις 22 Δεκεμβρίου του 1862, χρίστηκε διάκονος της Εκκλησίας της Αγγλίας, ωστόσο δεν εξελίχθηκε στην θρησκευτική ιεραρχία, όπως

όφειλε. Με την ιδιότητα του μαθηματικού, ο Ντότζσον δημοσίευσε αρκετά βιβλία, ως επί το πλείστον εγχειρίδια. Κανένα από τα έργα αυτά δεν διήρκεσε στο χρόνο.

Ήδη από νεαρή ηλικία, ο Κάρολ έγραφε ποιήματα και διηγήματα, τα οποία δημοσίευε σε λογοτεχνικά περιοδικά με σχετική επιτυχία. Το 1854, ξεκίνησε να συνεισφέρει ως συντάκτης, στο περιοδικό The Comic Tunes, δημοσιεύοντας ποιήματα, κυρίως σατιρικού ύφους. Λίγο αργότερα, γράφοντας στο περιοδικό The Train, χρησιμοποίησε για πρώτη φορά λογοτεχνικό ψευδώνυμο, για τη δημοσίευση του ποιήματος Solitude. ο Γέιτς επέλεξε το Λούις Κάρολ (Lewis Carroll). Δημοσίευσε έργα του και σε μικρότερα περιοδικά όπως τα Whitby Gazette και Oxford Critic. Το 1856, ο Κάρολ γνωρίστηκε με τον νέο πρότανη του κολεγίου του, τον Χένρυ Λίντελ, ο οποίος εγκαταστάθηκε στο Christ Church με την οικογένειά του, αποτελούμενη από τη σύζυγό του και τρεις κόρες, μεταξύ αυτών και η Άλις Λίντελ. Ο Κάρολ συνδέθηκε στενά με την οικογένεια και ειδικότερα με τη μητέρα και τα τρία παιδιά. Το 1862, κατά τη διάρκεια μίας εκδρομής, προκειμένου να διασκεδάσει τα παιδιά, ο Κάρολ τους διηγήθηκε μία ιστορία που θα αποτελούσε τη βάση για την μετέπειτα συγγραφή του πιο δημοφιλούς λογοτεχνικού του έργου. Όταν η Άλις Λίντελ ζήτησε από τον Κάρολ να καταγράψει την ιστορία αυτή, εκείνος της παρουσίασε αργότερα, το Νοέμβριο του 1864, ένα χειρόγραφο με τον τίτλο Alice's Adventures Under Ground (Οι περιπέτειες της Αλίκης κάτω από τη γη). Το έργο εκδόθηκε τελικά το 1865 με τον τίτλο Alice's Adventures in Wonderland (Οι περιπέτειες της Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων), με εικονογράφηση του Σερ Τζον Τένιελ, και είχε σημαντική εμπορική απήχηση, προσδίδοντας μεγάλη φήμη στον Λούις Κάρολ. Θεωρείται εν γένει πως ο χαρακτήρας της Αλίκης είναι βασισμένος στην Άλις Λίντελ, ωστόσο ο ίδιος ο Κάρολ, αργότερα διέψευσε πως η ηρωίδα του βιβλίου στηρίζεται σε κάποιο υπαρκτό πρόσωπο. Σημαντικό μέρος της καλλιτεχνικής ζωής του Λούις Κάρολ, περιλαμβάνει η ενασχόλησή του με την φωτογραφία. Παρά την επιτυχία του ως συγγραφέας, μετά την έκδοση της Αλίκης στη Χώρα των Θαυμάτων, ο Κάρολ συνέχισε να διδάσκει στο κολέγιο του Christ Church, όπου και διέμενε, μέχρι το 1881. Τότε εγκατέλειψε τη διδασκαλία των μαθηματικών και τα επόμενα χρόνια αφοσιώθηκε αποκλειστικά στο συγγραφικό του έργο. Πέθανε στις 14 Ιανουαρίου του 1898 από πνευμονία. Ο Κάρολ άφησε ένα πολύ σημαντικό αριθμό επιστολών καθώς και ημερολογιακές καταγραφές, στις οποίες παρουσίαζε αναλυτικά τις δραστηριότητες του.

Η Σάρλοτ Μπροντέ γεννήθηκε στο Θόρντον του Γιorkσάιρ (Αγγλία) το 1816 και ήταν το τρίτο από τα έξι παιδιά του Ιρλανδού κληρικού Πάτρικ Μπροντέ και της Μαρία Μπράνγουελ. Μετά το θάνατο της μητέρας της από καρκίνο, την ανατροφή της καθώς και των αδελφών της ανέλαβε η θεία της, ενώ τον Αύγουστο του 1824, η Σαρλότ, μαζί με την Έμιλι, τη Μαρία και την Ελίζαμπεθ, στάλθηκαν σε εκκλησιαστικό σχολείο στο Λάνκασαϊρ . Οι κακές συνθήκες του σχολείου επηρέασαν την υγεία και τη φυσική κατάσταση της Σαρλότ, ενώ επέσπευσαν το θάνατο των δυο μεγαλύτερων αδελφών της (Μαρία και Ελίζαμπεθ) από φυματίωση το 1825

Η Σαρλότ συνέχισε την εκπαίδευσή της κι έγινε δασκάλα. Από το 1839 ως το 1841 δούλεψε ως οικονόμος σε αρκετές οικογένειες, ενώ το 1842 μαζί με την Έμιλι εργάστηκαν σε ένα οικοτροφείο στις Βρυξέλλες, μέχρι το θάνατο της θείας τους το 1842. Το 1843, η Σαρλότ επέστρεψε στο οικοτροφείο, όπου έγινε μοναχικός χαρακτήρας, νοσταλγούσε το πατρικό της σπίτι κι ήταν ιδιαίτερα δεμένη με τον εργοδότη της, Κονσταντίν Εζέ. Επέστρεψε το 1844 και τα βιώματά της ενέπνευσαν κάποια από τα μετέπειτα έργα της.

Βιβλιογραφία

Lewis Carroll “Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων”, μετάφραση : Εύα Βαρδάκη Βασιλείου Εικονογράφος: Susa Hammerle , Εκδόσεις Πατάκη

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ, “Ο Μικρός Πρίγκιπας”, μετάφραση ; Μελίνα Καρακώστα, εικονογράφηση του συγγραφέα, εικοστή δεύτερη έκδοση, εκδόσεις Πατάκη

Τσαρλς Ντίκενς “Όλιβερ Τουίστ”, μετάφραση: Νέστορας Χούνος, εικονογράφηση : Eric Kimcaid, εκδόσεις Άγκυρα.

Lewis Carroll, “Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων”, μετάφραση: Claire Neve, Εικονογράφος: Dautremet Rébecca, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2013

Μπαρτζώκα Σοφία-Αθηνά Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση , Μάρτιος 2015 “ Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων” Ονειρικές χωρικές μεταβάσεις

Παυλίνα Παμπούδη, Νεφέλη, 1988, σελ. 43-47 Λιούς Κάρολ, “Η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων”, μετάφραση.

Κούτσου Στεφανία, 2007, ‘Κοινωνικοποίηση και Προαγωγή Ψυχικής Υγείας στην Προσχολική Ηλικία

Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια “ Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων” Τελευταία τροποποίηση κειμένου 19 Φεβρουαρίου 2016

Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια “ Ο Πύργος του Πόνου” (πρωτότυπος τίτλος Jene Eyre) Τελευταία τροποποίηση κειμένου 9 Νοεμβρίου 2015

Αγάθη Ερωτοκρίτου, Φιλολόγος. Συντονισμός έκδοσης Μαρίνα Άστρα Ιωάννου, Λειτουργός ΥΑΠ. “Ο μικρός πρίγκιπας Αντουάν” Ντε Σαιντ Εξυπερύ

Μαρία Παπαλεοντίου Φιλολόγος Φεβρουάριος 2014 “Ο Λογοτεχνικός γραμματισμός στην πεζογραφία” στοιχεία θεωρίας της αφήγησης

Charlotte Bronte , “Jane Eyre”, μετάφραση Δημήτρης Γ. Κίκιζας εκδόσεις Σμίλη Χρήστος

Κουτσιαύτης

Gérard Genette “Η Θεωρία του αφηγηματικού λόγου”

Σοφία Αναστασιάδου και Παρασκευή Βασιλούδη Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Μελέτη του έργου «Όλιβερ Τούιστ» του Charles Dickens με την Παραγοντική Ανάλυση
Αντιστοιχιών

Ελένης Σαραντίτη Πέμπτη, 02 Μαΐου 2013 “Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων”